

Nr 374.

Godkänd av första kammaren den 26 juni 1942.

Godkänd av andra kammaren den 26 juni 1942.

Riksdagens skrivelse till Konungen i anledning av dels Kungl. Maj:ts propositioner nr 210 angående den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter samt nr 280 angående förläggningssort för nytt kårartilleriregemente, dels ock vissa i ämnet väckta motioner.

(Tredje särskilda utskottets utlåtande nr 2.)

TILL KONUNGEN.

Genom en den 27 mars 1942 dagtecknad proposition, nr 210, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, föreslagit riksdagen att besluta, att den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter under budgetåren 1942/43—1946/47 skall äga rum efter i huvudsak den plan, som av föredragande departementschefen i anförande till statsrådsprotokollet angivits.

Kungl. Maj:t har därefter i en den 8 maj 1942 dagtecknad proposition, nr 280, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, föreslagit riksdagen att besluta, att ett i propositionen nr 210 förordad nytt kårartilleriregemente skall förläggas till Kristinehamn.

Riksdagen upptager i det följande frågorna till behandling under samma rubriker som i propositionen nr 210, varvid emellertid Avd. I. Inledning, såsom innefattande allenast en redogörelse för ärendets tidigare behandling, här utelämnats. I den mån i nämnda proposition framförda förslag eller i övrigt gjorda uttalanden icke blivit av riksdagen berörda, hava desamma icke föranlett erinran från riksdagens sida.

Med beteckningen »propositionen» avses i det följande, därest ej annat särskilt angivits, propositionen nr 210.

Avd. II. Allmänna synpunkter.

Vad till en början beträffar frågan, huruvida en försvarsplan av den principiella struktur, som av Kungl. Maj:t i propositionen föreslagits, kan anses påkallad och lämplig, vill riksdagen för sin del ansluta sig till den uppfattningen, att tillkomsten av en dylik plan framstår som ett angeläget önskemål. Riksdagen vill därvid erinra om att den försvarsordning, som beslöts år 1936, på grund av de inträffade förhållandena i mycket väsentliga stycken utvidgats. Framför allt gäller detta i fråga om flygvapnet, men även beträffande armén och marinen hava så stora utvidgningar och förändringar vidtagits i 1936 års försvarsordning, att denna för närvarande knappast kan sägas vara annat än principiellt och formellt alltjämt gällande. Det ligger i sakens natur, att ju mera man avlägsnar sig ifrån den i princip antagna försvarsordningen, desto mera angeläget är det, att det fortsatta organisationsarbetet äger rum i enlighet med en något så när fast plan; i annat fall kan risk föreligga för att överblicken över försvarsväsendets angelägenheter skymmes och att som följd därav utvecklingen blir ensidig eller på annat sätt mindre effektiv. Det torde icke med fog kunna sägas, att de förändringar, som under de senaste åren ägt rum inom vår försvarsorganisation, skett med åsidosättande av rimliga anspråk på planmässighet, även om de i allmänhet skett successivt allteftersom behov därav uppkommit och möjlighet till deras genomförande varit för handen. Enligt riksdagens mening har emellertid utvecklingen nu kommit därhän, att avsaknaden av en plan för organisationsarbetets fortsättande framstår såsom en påtaglig olägenhet. Icke minst skulle riksdagens arbete på försvarsområdet underlättas genom tillkomsten av en dylik plan. Riksdagen anser därför, att Kungl. Maj:ts initiativ till att åstadkomma en plan för det fortsatta organisationsarbetet inom försvarsväsendet bör hållas med tillfredsställelse. Vad beträffar den tidrymd som den framlagda planen föreslagits skola omfatta, budgetåren 1942/43—1946/47, anser riksdagen densamma vara väl avvägd.

Riksdagen finner sig böra understryka vad departementschefen anfört därom, att de till femårsplanen hörande kostnadsberäkningarna allenast hänföra sig till de fredsmässiga utgifterna för försvarsväsendet och att sålunda utanför de i planen upptagna kostnaderna falla betydande utgifter för uppehållande av försvarsberedskapen, såväl löpande som engångsutgifter.

Vad den i propositionen framlagda kostnadsramen beträffar, av departementschefen angiven till cirka 755,000,000 kronor om året under femårsperioden och cirka 650,000,000 kronor om året därefter, delar riksdagen de synpunkter i detta hänseende som av departementschefen anförts. Riksdagen ansluter sig sålunda till departementschefens mening, att den framlagda kostnadsramen bör kunna bäras av det svenska samhället, men att den å andra sidan kommer gränsen för denna förmåga så nära, att man icke utan tvingande skäl bör gå utöver den framlagda ramen, givetvis bortsett från de ökningarna som kunna sammanhånga med förändringar i prisläget. I den mån

det kommer att visa sig påkallat att vidtaga organisatoriska åtgärder utöver vad inom kostnadsramen beräknats — exempelvis räknar riksdagen, såsom av det följande framgår, med att en sjunde jaktflottilj utöver de sex i planen upptagna skall kunna komma till stånd under femårsperioden — anser riksdagen fördenskull, att möjligheterna till däremot svarande besparingar skola noggrant undersökas, innan förslag därom föreläggas riksdagen.

Den i propositionen framlagda kostnadsramen är i anslutning till försvarsutredningens kostnadsberäkningar baserad på det prisläge, som var rådande den 1 juli 1941. Sedan nämnda tid hava emellertid rätt avsevärda prisstegringar ägt rum, vilka medföra, att kostnadsramen lämpad efter det nu rådande prisläget skulle utvisa i vissa avseenden betydande avvikelser från propositionens kostnadsberäkningar. Riksdagen har icke haft möjlighet att företaga en omräkning av kostnadsberäkningarna efter nuläget — detta skulle vara en alltför tidsödande procedur och skulle för övrigt icke medföra större intresse annat än för dagen, då nämligen under nuvarande förhållanden prisväxlingarna äro synnerligen ojämna och varierande för olika varugrupper. Riksdagens vederbörande utskott har emellertid från statens industrikommissions prisbyrå inhämtat vissa upplysningar rörande de prisförändringar i stora drag som ägt rum efter den 1 juli 1941. Därav framgår, bland annat, att prisstegringen för nybyggande av örlogsfartyg från nämnda dag till den 1 maj 1942 torde kunna uppskattas till cirka 7—8 procent, att kommerskollegiets s. k. generalindex, d. v. s. index för de genomsnittliga grosshandelspriserna i Sverige, från juli 1941 till mars 1942 stigit med 6.4 procent samt att den genomsnittliga prisstegringen under samma tid för gruv-, metall- och industrivaror utgjorde 3.6 procent, för hudar och lädervaror 4.7 procent samt för spånadsämnen och textilvaror 5.1 procent.

Riksdagen finner det vara angeläget att i detta sammanhang understryka, att det här är fråga om en plan för försvarsväsendets utbyggnad och icke om en fastställd försvarsordning. Detta innebär, att jämkningar i personalorganisationen givetvis kunna förekomma under femårsperiodens lopp; att sådana jämkningar komma att vara påkallade, lärer vara att förvänta, då det nämligen icke kan vara möjligt att i förväg rätt avväga varje detalj i en så omfattande organisation som det här är fråga om. Även i andra avseenden torde framtida förändringar i det utrikespolitiska läget, nya krigserfarenheter och nya tekniska framsteg kunna leda till vissa avsteg från den nu framlagda planen. Riksdagen har icke heller ansett sig böra i detta sammanhang granska de framlagda förslagen till personalförteckningar i detalj utan förutsätter, att en närmare granskning i detta hänseende kommer att äga rum vid behandlingen av riksstatsförslagen för varje budgetår.

I fråga om den avvägning mellan de tre försvarsgrenarnas andelar i hela försvarsorganisationen, som det framlagda förslaget innebär, vill riksdagen i stort sett ansluta sig till propositionen. Vad till en början beträffar armén har riksdagen med tillfredsställelse konstaterat, att det befunnits möjligt att inom den framlagda kostnadsramen i flera hänseenden utvidga och förbättra arméns krigsorganisation i förhållande till försvarsutredningens förslag. En-

ligt riksdagens mening skulle onekligen en ytterligare utvidgning av pansarvapnet vara ägnad att verksamt öka effektiviteten hos arméorganisationen. Vidare synes det med ett visst fog kunna göras gällande, att en ytterligare utökning av det tunga artilleriet inom armén vore av påtagligt värde. Riksdagen är emellertid ense med departementschefen därom, att man för ernående av utvidgningar av sådana slag icke bör göra något avkall vare sig på de av försvarsutredningen uppställda fordringarna på materielförsörjningen eller på några andra i planen upptagna organisatoriska åtgärder av större betydelse. Dessa utvidgningar synas sålunda näppeligen stå att ernå inom den tilltänkta kostnadsramen. Då det dessutom förefaller vara icke fullt klarlagt, huruvida sådana utvidgningar ur organisatorisk och industriell synpunkt kunna genomföras under femårsperioden, vill riksdagen i denna del icke göra annat uttalande än att riksdagen förutsätter, att Kungl. Maj:t alltfört har sin uppmärksamhet riktad på frågan om de ytterligare förstärkningar av pansarvapnet och kårartilleriet som framdeles må finnas möjliga och lämpliga att genomföra.

Vad därefter beträffar marinens organisation och stridsmedel har riksdagen haft att taga ståndpunkt, förutom till Kungl. Maj:ts förslag, jämväl till de yrkanden om uppskov med byggandet av de av 1940 års urtima riksdag beslutade två kryssarna, vilka innefattas i vissa i anledning av propositionen väckta motioner. I sak innebära dessa yrkanden, att riksdagen skulle taga initiativ till ett frångående, låt vara temporärt, av det år 1940 fattade beslutet. Det synes riksdagen stå klart, att ett dylikt initiativ icke bör komma i fråga annat än om synnerligen vägande skäl påkalla det. Sådana skäl synas desto mindre föreligga, som riksdagen anser sig kunna ansluta sig till departementschefens på såväl överbefälhavarens som den sjömilitära sakkunskapens samstämmiga uttalanden stödda uppfattning, att tillkomsten av kryssare utgör en av förutsättningarna för att flottan skall kunna fylla de taktiska uppgifter, som böra tillkomma den. Att ur synpunkten av föreliggande svårigheter på materiellägets område viss betänksamhet kan förefinnas rörande lämpligheten att låta kryssarna erhålla företräde framför andra aktuella fartygsbyggnader må vara förklarligt, liksom också att förespråkare kunna finnas för den meningen, att man nu bör koncentrera sig på sådana fartygsbyggen som kunna snabbt färdigställas och låta med mera tidsödande byggen anstå tills vidare. I förstnämnda hänseende vill riksdagen erinra om att departementschefen meddelat, att frågan om tillgången på för fartygsbyggen erforderlig materiel inom kort skall underkastas en ingående prövning, varefter slutlig ståndpunkt kan tagas till den ordning, i vilken fartygsbyggena böra ske. Vad beträffar koncentrationen till fartygstyper som snabbt kunna färdigställas hyser riksdagen den uppfattningen, att frågan om förnyelsen av flottans fartygsmateriel måste ses på längre sikt än som betingas av det aktuella lägets behov. Detta gäller icke minst artillerifartygen. Då, såsom departementschefen påpekat, flottan icke under tjugu år tillförts något nytt artillerifartyg fränsett specialfartyget Gotland, anser även riksdagen, att färdigställandet av de två kryssarna utgör en angelägenhet av sådan vikt, att därmed icke annat än av mycket trängande skäl bör anstå.

Däremot finner riksdagen, i likhet med departementschefen, att, då påbörjandet av den i den uppgjorda flottplanen ingående tredje kryssaren icke kan ske inom femårsperioden, med ett ståndpunktstagande till frågan härom kan anstå till en senare tidpunkt. Riksdagen vill därvid hänvisa till vad departementschefen anfört därom, att den utökning av jagarbeståndet, som möjliggjorts genom detta uppskov, givetvis bör föranleda till att under tiden efter femårsperiodens slut färre jagare byggas för att bereda rum åt ytterligare artillerifartyg. Jämväl i övrigt ansluter sig riksdagen till de allmänna synpunkter som av departementschefen anförts i fråga om marinen.

Vad slutligen beträffar frågan om flygvapnets storlek och sammansättning har departementschefen uttalat, att han i princip intet hade att erinra mot uppsättandet av en sjunde jaktflottilj utöver de sex av försvarsutredningen föreslagna, men att han, då det vore tveksamt om denna ytterligare utökning kunde medhinnas under femårsperioden, icke funne det nödvändigt, att beslut redan nu fattades därom; om åtgärder vidtoges för att trygga leveransen av den erforderliga flygmaterielen, kunde med det slutliga avgörandet av denna fråga anstå till 1944 års riksdag.

Riksdagen vill för sin del — med hänsyn till den utomordentliga vikten av att flygvapnet erhåller största möjliga effektivitet — ansluta sig till departementschefens sålunda uttalade uppfattning, att, därest så med hänsyn till utbildnings- och andra organisatoriska förhållanden visar sig möjligt, en sjunde jaktflottilj skall uppsättas under femårsperioden. Riksdagen, som sålunda räknar med att denna sjunde jaktflottilj kommer att ingå i flygvapenorganisationen, anser fördenskull i likhet med departementschefen, att åtgärder redan nu böra vidtagas för att säkerställa leveransen av flygmateriel för flottiljen i fråga ävensom för anordnande av flygfält för densamma. Riksdagen vill vidare understryka angelägenheten av att riksdagen senast år 1944 får sig förelagt förslag i frågan, och att därvid möjligheten att åvägabrinda mot de därav betingade kostnaderna svarande besparingar under femårsperioden tagas under noggrant övervägande. Riksdagen delar nämligen, såsom förut anförts, departementschefens uppfattning, att kostnadsramen icke bör utan tvingande skäl överskridas.

Till vad departementschefen i övrigt under förevarande avdelning anfört kan riksdagen lämna sin anslutning.

Avd. III. Vissa för försvarsgrenarna gemensamma frågor.

A. Vissa gemensamma personalfrågor.

a. Tjänstegrad och titel för beställningshavare i lönegraden Ob 2.

Riksdagen finner icke anledning till annat yttrande i anledning av vad departementschefen anfört än att riksdagen delar departementschefens uppfattning om att införande av en särskild tjänstegrad för beställningshavare i löne-

graden Ob 2 onekligen skulle bidra till att skapa större klarhet i befälsförhållandena mellan de högre officersgraderna, varför frågan härom alltjämt synes böra vara föremål för uppmärksamhet från Kungl. Maj:ts sida.

b. Fänriks anställnings- och löneförhållanden.

Riksdagen, som i likhet med departementschefen anser sig icke utan närmare utredning kunna taga ställning till ett av försvarsberedningen i ämnet framlagt förslag, finner icke anledning till erinran mot det i propositionen förordade förslaget, vilket i viss mån tillgodoser önskemålet att öka elasticiteten i personalorganisationen. Riksdagen anser det emellertid angeläget, att av departementschefen i utsikt ställd utredning i ämnet snarast kommer till stånd.

c. Underofficerare i lönegraden UO 3.

Riksdagen finner icke anledning till särskilt uttalande i anledning av vad i propositionen anförts under förevarande rubrik.

d. Förändringar i fråga om pensionsålder.

Riksdagen anser den omprövning av frågan om pensionsåldern för militär personal som av försvarsutredningen ansetts böra företagas utgöra en angelägenhet av stor betydelse. Riksdagen vill fördenskull uttala en förväntan, att detta spörsmål utan dröjsmål upptages till behandling inom finansdepartementet, på det att förslag härutinnan snarast möjligt må kunna föreläggas riksdagen, i varje fall i de delar som äro mest aktuella.

B. Vissa gemensamma anslags- och avlöningsfrågor.

a. Grunder för beräkning av avlöningskostnader.

Riksdagen finner i propositionen framlagt förslag till reglering av avlöningsförmåner m. m. för pensionerad personal i arvodesbefattning innebära en ur olika synpunkter lämplig lösning av ifrågavarande spörsmål och har icke heller i övrigt något att erinra mot i propositionen tillämpade grunder för avlöningskostnadernas beräkning.

b. Personalstaternas konstruktion m. m.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehåft dels två motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 231, och den andra inom andra kammaren, nr 324, vari hemställts, att riksdagen måtte uttala, att i propositionen förutsatta utredningar av civilanställningsfrågan och frågan om inrättande vid armén och kustartilleriet av beställningar för långtjänstunderbefäl — med hänsyn till ifrågavarande spörsmåls vikt för säkerställandet av en god rekrytering av det fast anställda manskapet — snab-

bast möjligt borde verkställas och att därvid vissa i motionerna anförda synpunkter borde tagas under övervägande;

dels två likalydande motioner, nr 233 i första kammaren och nr 327 i andra kammaren, vari likaledes påyrkats utredning snarast möjligt i civilanställningsfrågan, varjämte vidare anförts, att det syntes vara möjligt att minska antalet beställningar för högre officerare samt att ersätta ett antal löjtnants- och fänriksbeställningar med underofficersbeställningar;

dels två likalydande motioner, nr 236 i första kammaren och nr 331 i andra kammaren, vari hemställts, att riksdagen i anledning av i propositionen angiven förutsättning, att ytterligare prövning i särskild ordning av personalbehovet skall äga rum för varje budgetår, måtte uttala, att vid framläggandet av förslag härutinnan i motionerna anförda skäl för önskvärdheten av att begränsa staterna för fast anställt manskap borde beaktas ävensom att riksdagen måtte uttala sin anslutning till i motionerna anförda synpunkter på betydelsen av att frågan om det långtidsutbildade fast anställda manskapets effektiva utnyttjande även för tillgodoseendet av krigsorganisationens befälsbehov uppmärksammas;

dels ock en inom andra kammaren väckt motion, nr 348, vari yrkats, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om förslag till 1943 års riksdag angående ökning av antalet beställningar för underofficerare utöver vad i propositionen förutsatts, angående införande av långtjänstunderbefälsbeställningar såväl vid armén som vid kustartilleriet samt angående vidtagande av ytterligare civilanställningsåtgärder, ävensom framhållits, att möjligheter syntes föreligga att i viss mån minska antalet beställningshavare i de högre lönegraderna under det i propositionen beräknade antalet.

Riksdagen, som i huvudsak icke har något att erinra mot vad i propositionen anförts under förevarande avsnitt, vill med hänsyn till den avsevärda ökning av manskapskadrarna, som i propositionen ansetts erforderlig, särskilt understryka vikten av att — såsom i propositionen förutsatts — utredning snarast kommer till stånd rörande det fast anställda manskapets civilanställningsförhållanden ävensom rörande inrättande av beställningar för långtjänstunderbefäl vid armén och kustartilleriet samt av truppinstruktörsbefattningar, avsedda att rekryteras ur de värnpliktigas led. Riksdagen förutsätter därvid, att de åtgärder i förevarande hänseenden, till vilka utredningen må komma att giva anledning, utan uppskov bringas till genomförande. Med detta uttalande har riksdagen biträtt vad i motionerna I: 231, I: 233, II: 324, II: 327 och II: 348 anförts rörande civilanställningsfrågan och inrättande av långtjänstunderbefäl, samt i viss mån biträtt jämväl i motionerna I: 236 och II: 331 framförda yrkanden.

I anledning av vad i motionerna I: 233 och II: 327 anförts rörande officers- och underofficerskadrarnas sammansättning vill riksdagen, med återopande jämväl av vad i motionen II: 348 anförts rörande ökning av antalet underofficersbeställningar och minskning av antalet beställningar i högre lönegrader, framhålla, att det icke synes vara uteslutet, att inom försvarsorganisationen antalet beställningar för högre officerare kan något minskas under

det i propositionen beräknade antalet, varvid för bibehållande av samma befordringsmöjligheter för kompaniofficerarna ett antal beställningar för löjtnanter och fänrikar kunde ersättas med underofficersbeställningar. En given förutsättning för åtgärder i nämnda riktning är dock, att dessa icke medföra skadliga verkningar i fråga om befälstillgången i krigsorganisationen.

c. Arvodesväsendet.

Mot vad departementschefen under förevarande rubrik anfört har riksdagen intet att erinra.

C. Möjligheter att åstadkomma elasticitet i personalorganisationen.

Vid det fortsatta arbetet på vårt försvars förstärkande är det enligt riksdagens mening av vikt, att organisationen för möjliggörande av de förändringar, som kunna påkallas av händelseutvecklingen, ges så stor elasticitet som är möjlig utan att organisationens fasthet äventyras. Det synes riksdagen stå klart, att en sådan löslighet i försvarsordningens struktur, som i någon mån skulle förläna den karaktär av ett provisorium, vore till skada för dess effektivitet. De förslag, som i propositionen framlagts för åstadkommande av elasticitet i personalorganisationen, innebära enligt riksdagens uppfattning i stort sett en god lösning av förevarande spørsmål och biträdas därför. Emellertid torde det icke vara uteslutet, att ytterligare åtgärder kunna vidtagas i samma syfte utan risk för att organisationen därmed skulle komma att sakna erforderlig fasthet och stadga. Riksdagen vill därför förutsätta, att den i propositionen i utsikt ställda utredningen rörande utvidgad tillämpning av extra ordinarie anställningsform inom försvarsväsendets aktiva kadrar snarast kommer till stånd.

D. Personalvården.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehaft en inom andra kammaren väckt motion, nr 351, vari hemställts om sådana ändringar i den av departementschefen föreslagna organisationen, att även i fredstid inrättas en själavårdsavdelning med fältprosten som chef mot ett årligt arvode av 600 kronor och att fältprosten blir självskriven ledamot av den föreslagna personalvårdsnämnden.

Riksdagen delar departementschefens uppfattning, att ledningen av den religiösa, kulturella och sociala omvårdnaden om de värnpliktiga — vilken i enlighet med departementschefens förslag lämpligen torde kunna sammanfattas under benämningen personalvården — i såväl krig som fred bör handhas av försvarsstaben (högkvarteret). Beträffande utformningen av försvarsstabens fredsorganisation med hänsyn till de personalvårdande uppgifterna finner emellertid riksdagen vissa avvikelser böra göras från vad departementschefen därutinnan föreslagit. Riksdagen kan sålunda icke finna, att

ledningen av den religiösa verksamheten i departementschefens förslag erhållit en i allo tillfredsställande organisation. Med biträdande av de synpunkter, som i denna fråga anförts i motionen II: 351, anser riksdagen, att ledningen av själavården i fredstid icke bör inskränkas till allenast mobiliseringsförberedelser. Uppgiften måste bland annat vara att under insiktsfull ledning och med ingående personkännedom uttaga lämpliga personer för utbildning till fältpräster och att sedan leda denna utbildning. Det synes jämväl vara av vikt, att de i fredstid tjänstgörande militärpastorerna stå under samma ledning som den för krigstjänstgöring avsedda själavårdspersonalen. Riksdagen anser därför — i huvudsaklig anslutning till nyssnämnda motion — att i försvarsstabens personalvårdsavdelning bör även i fredstid ingå en underavdelning för själavårdens ledning med fältprosten såsom chef mot ett årligt arvode av 600 kronor. Fältprostbefattningen kommer därmed, till skillnad mot vad nu är fallet, att finnas även i fredstid och icke allenast som en mobiliseringsbefattning. Riksdagen har intet att erinra mot vad departementschefen i övrigt anført rörande utformningen av försvarsstabens organisation med hänsyn till dennas uppgifter beträffade personalvården.

Vad därefter beträffar departementschefens förslag, att det nuvarande centralrådet för religiös och kulturell verksamhet skulle ersättas av en till försvarsstabens personalvårdsavdelning knuten nämnd, finner sig riksdagen icke kunna lämna detta förslag sin anslutning. Riksdagen hyser nämligen den uppfattningen, att de uppgifter, som hittills åvilat centralrådet — främst kanske uppehållandet av den betydelsefulla kontakten mellan ledningen för den militära personalvården samt civila organisationer och enskilda inom kulturlivets olika områden — blott delvis skulle kunna fyllas av den av departementschefen föreslagna, till försvarsstaben knutna rådgivande nämnden. Riksdagen anser därför, att i enlighet med militära socialvårdskommitténs förslag det nuvarande centralrådet bör ombildas till en direkt under Kungl. Maj:t lydande personalvårdsnämnd med i huvudsak den sammansättning och de uppgifter, som föreslagits av socialvårdskommittén. Såsom ledamot i nämnden skulle sålunda ingå bland andra fältprosten, och bland nämndens uppgifter må nämnas avgivande av förslag om tillsättande av befattningshavare för den religiösa vården i fred vid försvarsväsendet. Riksdagen förutsätter, att nämnden utrustas med egen sekreterare.

I likhet med departementschefen vill riksdagen emellertid betona, att med den sålunda förordade organisationen frågan om ledningen för den personalvårdande verksamheten icke får anses vara slutgiltigt avgjord. Den definitiva utformningen av en för fredsförhållanden avpassad personalvårdsorganisation synes nämligen knappast kunna äga rum, förrän någon tids erfarenhet vunnits rörande behovet av personalvårdande organ jämväl i fredstid. Riksdagen utgår från att dessa frågor av Kungl. Maj:t ägnas fortsatt uppmärksamhet.

Departementschefens förslag med avseende å inrättande av särskilda tjänstegrenschefer vid truppförbanden, beträffande bildningsråden samt i fråga om ombud och assistenter vid staber och lägre truppförband föranleda icke erinran från riksdagens sida.

Jämväl det i propositionen framlagda förslaget om anordnande av fritidsundervisning för värnpliktiga och fast anställda synes riksdagen lämpligt. Erfarenheterna från en försöksvis anordnad undervisning i enlighet med i propositionen angivna riktlinjer böra enligt riksdagens mening bliva avgörande för frågan, i vilken omfattning och efter vilka riktlinjer sådan undervisning i fortsättningen bör bedrivas.

E. Gemensam utbildning för manskap.

Riksdagen finner det i likhet med departementschefen lämpligt, att med avseende å utbildningen till underofficer och officer på aktiv stat den militära utbildningen till tiden åtskiljes från undervisningen i allmänbildande ämnen. Med hänsyn till att studiemålen beträffande sistnämnda undervisning böra vara i huvudsak lika vid de tre försvarsgrenarna, finner riksdagen förslaget om inrättande av ett för försvarsväsendet gemensamt läroverk innebära en lämplig och rationell lösning av förevarande spörsmål. Riksdagen har icke heller i övrigt något att erinra mot vad departementschefen under förevarande rubrik anført.

Avd. IV. Försvarsväsendets högsta ledning.

A. Försvarsdepartementets kommandoexpeditioner.

I likhet med departementschefen anser riksdagen, med hänsyn till numera vunna erfarenheter rörande kommandoexpeditionernas arbetsuppgifter efter tillkomsten av försvarsstaben och försvarsgrenscheferna med till dem anslutna stabsorgan, att kommandoexpeditionerna böra sammanslås till en för försvarsgrenarna gemensam kommandoexpedition. Riksdagen har intet att erinra mot vad i propositionen anförts rörande den gemensamma kommandoexpeditionens organisation. Vad beträffar tidpunkten för den nya organisationens genomförande torde ståndpunkt till denna fråga få träffas i ett senare sammanhang.

B. Överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna.

I förhållande till den nu gällande försvarsordningen innebär Kungl. Maj:ts förslag i denna del i stort sett allenast två förändringar av principiell natur, nämligen dels att en överbefälhavare skall finnas förordnad jämväl i fredstid och dels att det operativa planlägningsarbetet för flygvapnet, i likhet med vad som redan år 1936 bestämdes för marinen, i viss utsträckning decentraliseras till den egna försvarsgrensstaben, flygstaben.

Till förslaget om inrättande av en överbefälhavarbeställning även för fredsförhållanden vill riksdagen uttala sin anslutning. Riksdagen har heller intet

att erinra mot den föreslagna löneställningen, innebärande förordnande på viss tid, högst sex år, med en lön av 24,000 kronor.

Icke heller har riksdagen något att erinra emot förslaget rörande förläggande av de operativa detaljförberedelserna för flygvapnets del till flygstaben. Denna anordning innebär i själva verket ett fullföljande av vad som i praktiken under senare tid på grund av erfarenheter under beredskapstiden kommit att tillämpas. Att flygvapnet i nämnda hänseende får intaga en i stort sett liknande ställning som marinen synes endast vara naturligt.

Riksdagen har emellertid haft att taga ställning även till vissa motionsvis framställda yrkanden om att det operativa förberedelsearbetet jämväl för arméns räkning skulle i motsvarande omfattning decentraliseras till arméstaben. Nämnda yrkanden stödjade sig i sin tur på en uppfattning som under propositionsarbetet hävdats från flera håll, bland annat av cheferna för första och andra arméfördelningarna samt av 1942 års försvarsberedning.

Såsom av den i propositionen lämnade redogörelsen framgår utgör frågan om sättet för utförandet av det operativa förberedelsearbetet ett spørsmål, som varit och är föremål för synnerligen delade meningar. Mot varandra stå två principiellt renodlade linjer. Den ena av dessa linjer innebär, att allt operativt krigsförberedelsearbete för samtliga försvarsgrenar bör centraliseras till försvarsstaben. I detta alternativ måste i försvarsstaben ingå alla de avdelningar, som för de olika försvarsgrenarna erfordras för det operativa krigsförberedelsearbetets detaljutformning, vilket för arméns del skulle innebära, att i försvarsstaben måste ingå operationsavdelning, organisationsavdelning, utrustningsavdelning och underhållsavdelning. Den andra av de renodlade linjerna innebär, att det operativa krigsförberedelsearbetet för varje försvarsgren decentraliseras till respektive försvarsgrensstab. I detta alternativ måste samtliga avdelningar för det operativa planläggningsarbetet överföras till försvarsgrensstaberna, för arméns vidkommande sålunda till arméstaben.

Mellan de nämnda två renodlade linjerna för lösningen av frågan om det operativa förberedelsearbetets ordnande finnas vissa lösningar, som innebära större eller mindre avsteg från dem bägge. En sådan lösning är den i propositionen framlagda. Propositionens förslag ansluter sig för arméns vidkommande i huvudsak till den nu gällande organisationen. Sålunda avses ledningen av det operativa förberedelsearbetet för armén alltjämt skola äga rum inom försvarsstaben och icke inom arméstaben. Därvid förutsättes, att visst detaljarbete enligt försvarsstabens anvisningar skall äga rum i militärbefälsstaberna. Emellertid har departementschefen föreslagit, att chefen för armén skall tilläggas viss inspektionsrätt beträffande underställda myndigheters krigsförberedelsearbete och befogenhet att på grund av gjorda iakttagelser göra erforderliga framställningar till överbefälhavaren. Organisationsavdelningen föreslås alltjämt skola bibehållas inom arméstaben, i vilken jämväl en utrustningsavdelning skall ingå.

Att vissa erinringar kunna göras emot den sålunda framlagda lösningen av förevarande problem, finner riksdagen otvivelaktigt. Till en början är skillnaden mellan de olika försvarsgrenarna i fråga om förberedelsearbetets be-

drivande påtaglig. Medan decentraliseringsprincipen i avsevärd utsträckning genomförts beträffande marinen och flygvapnet, är i fråga om armén det operativa förberedelsearbetet centraliserat till försvarsstaben. Ehuru det givetvis icke är nödvändigt, att denna angelägenhet handhaves på likartat sätt inom alla försvarsgrenarna, framstår onekligen denna divergens såsom ur principiell synpunkt mindre tilltalande. Särskilt kan det med ett visst fog sägas, att försvarsstaben därigenom får en kraftigare armébetoning än som är överensstämmande med den önskvärda balansen mellan de tre försvarsgrenarna. Å andra sidan kunna de av bland andra överbefälhavaren framförda skälen för att armén i förevarande avseende bör intaga en annan ställning än marinen och flygvapnet icke sägas sakna berättigande. Riksdagen, som redan i det föregående anslutit sig till förslaget, att det operativa förberedelsearbetet beträffande marinen och flygvapnet skall decentraliseras till marin- respektive flygstaben, anser sig därför i varje fall icke för närvarande hava tillräckligt underlag för ett uttalande, att en motsvarande decentralisering också bör äga rum för arméns del.

Ytterligare är att märka, att den centralisering av arméns operativa spörsmål till försvarsstaben som propositionen innebär så tillvida icke är fullständig, som enligt förslaget organisationsavdelningen alltjämt liksom nu är fallet skall ingå i arméstaben och arméns utrustningsavdelning jämväl skall förläggas dit. En konsekvent tillämpning av centraliseringsprincipen synes böra medföra, att i varje fall organisationsavdelningen överfördes till försvarsstaben. Vissa sakliga skäl kunna givetvis åberopas för propositionens förslag även i denna del, men enligt riksdagens mening måste det å andra sidan sägas innebära en organisatorisk svaghet att låta arméns operations- och organisationsavdelningar, vilka äro i sin verksamhet i många avseenden avhängiga av varandra, tillhöra skilda staber. Att denna svaghet blir mindre påfallande, därest i enlighet med departementschefens uttalande särskilda sambandsofficerare för detta ändamål placeras såväl i försvarsstaben som arméstaben, skall dock icke förnekas.

Av vad sålunda anförts framgår, att riksdagen för sin del icke är helt övertygad om att den i propositionen framlagda lösningen av problemet om det operativa förberedelsearbetets handhavande är den under alla förhållanden lämpligaste. Att riksdagen hyser vissa tvivel därom, beror bland annat på att riksdagen icke kunnat undgå att finna, att vissa av de brister som yppats i förhållandet mellan arméstabens och försvarsstabens verksamhet hänföra sig till organisatoriska förhållanden, vilka föreslås i stort sett bibehållna jämväl i fortsättningen. Då riksdagen emellertid anser sig böra nu ansluta sig till propositionens förslag i denna del, beror detta huvudsakligen därpå, att icke heller de lösningar i annan riktning, som av olika myndigheter föreslagits, kunna sägas vara fritagna från befogade erinringar. Vid sådant förhållande och då det enligt riksdagens mening icke är tillrådligt att i nu rådande läge vidtaga andra ändringar i fråga om principerna för försvarsväsendets ledning än sådana som äro ur organisatorisk synpunkt oundgängligen påkallade, anser sig riksdagen icke nu kunna förorda någon annan

lösning av problemet än den som av Kungl. Maj:t föreslagits. Riksdagen vill emellertid framhålla, att denna lösning icke bör vara att anse såsom slutgiltig. Tvärtom finner riksdagen det vara angeläget att betona, att frågan om det lämpligaste anordnandet av försvarsväsendets högsta ledning i förevarande avseende icke bör avföras från dagordningen, utan att denna fråga, när mera normala förhållanden inträtt, bör göras till föremål för ytterligare övervägande från Kungl. Maj:ts sida.

Med den reservation som innefattas i det förut sagda finner sig riksdagen kunna biträda Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

C. Försvarsstaben.

I det föregående har riksdagen ansett sig böra i nuvarande läge lämna sin anslutning till det förslag till lösning i princip av frågan om försvarsväsendets högsta ledning som propositionen innehåller. Vid sådant förhållande anser sig riksdagen jämväl böra i princip godtaga den i propositionen föreslagna organisationen av försvarsstaben med anslutna institutioner. Riksdagen har sålunda intet att erinra mot den föreslagna indelningen av försvarsstaben i avdelningar och ej heller mot vad departementschefen i anslutning därtill anfört. Dock anser riksdagen, såsom i det föregående anförts, att i personalvårdsavdelningen skall ingå en underavdelning för själavårdens ledning med fältprosten som chef, därvid fältprosten bör äga uppbära ett årligt arvode för detta arbete av 600 kronor.

I likhet med departementschefen finner riksdagen det lämpligt, att arméstabens kassaförvaltning överföres till försvarsstaben och att till nämnda stab anslutes en fotoanstalt på sätt i propositionen föreslagits. Det synes riksdagen likaledes rationellt, att krigsarkivet anknytes till försvarsstaben och blir arkivmyndighet för samtliga under försvarsdepartementet lydande myndigheter m. fl. samt arkivdepå för därtill hörande handlingar. Såsom departementschefen framhållit synes i samband därmed en reglering av krigsarkivets personalorganisation påkallad. Försvarsväsendets radioanstalt synes även böra såsom föreslagits fortfarande ansluta till försvarsstaben.

Vidkommande personalorganisationen vid försvarsstaben kan riksdagen i huvudsak biträda vad i propositionen föreslagits. Mot det för försvarsstaben beräknade personalbehovet och de föreslagna lönegradsplaceringarna har riksdagen intet att erinra, men vill i likhet med departementschefen understryka vikten av att alla möjligheter bliva tillvaratagna att, sedan normala fredsförhållanden inträtt, reducera organisationen. Överförandet till försvarsstabens stat av militärassistenter och försvarsattachéer finner riksdagen lämpligt. I syfte att undvika olägenheterna med successionsförordnanden vill riksdagen förorda, att chefen för försvarsstaben samt försvarsattachéerna, vilka i propositionen föreslagits skola från försvarsstabens avlöningsanslag åtnjuta arvoden i angivna lönegrader, i stället uppföras med lön i samma lönegrader på försvarsstabens stat.

D. Förvaltningsorganisationen.

Riksdagen finner ej anledning till uttalande i anledning av vad departementschefen under förevarande rubrik anfört.

Avd. V. Arméns organisation.

I. Krigsorganisationen.

Enär riksdagen, enligt vad i andra sammanhang anföres, icke, såsom i vissa motioner föreslagits, för närvarande kan förorda någon ytterligare utökning av arméorganisationen utöver vad i propositionen föreslagits, finner sig riksdagen kunna biträda vad departementschefen under förevarande avsnitt anfört.

II. Fredsorganisationen.

A. Arméns ledande organ.

1. Arméstaben och arméinspektionen.

a. Allmänna synpunkter.

I det föregående har riksdagen ansett sig böra lämna sin anslutning till det i propositionen framlagda förslaget rörande principerna för försvarsväsendets högsta ledning. Under sådana förhållanden har riksdagen icke heller någon principiell erinran att framställa mot vad i propositionen föreslagits beträffande utformningen av arméns ledande organ.

b. Arméstaben med centrala värnpliktsbyrå.

Departementschefens förslag rörande arméstabens organisation är utformat i enlighet med de grunder för försvarsväsendets högsta ledning, som riksdagen i det föregående biträtt, och synes innebära en godtagbar lösning av förevarande organisationsproblem. Riksdagen har därför intet att erinra mot vad departementschefen under förevarande avsnitt anfört.

c. Arméinspektionen.

Riksdagen biträder vad i propositionen föreslagits rörande arméinspektionens organisation och truppslagsinspektörernas löneställning.

2. Generalitetet och generalstabskåren.

Beträffande generalitetet och generalstabskåren ansluter sig riksdagen till departementschefens förslag.

B. Militärområden och högre truppförband m. m.

a. *Territoriell indelning m. m.*

Erfarenheterna särskilt från beredskapstiden synas ha givit vid handen, att den nuvarande organisationen med skilda arméfördelnings- och militärområdesstabers icke är ändamålsenlig, och riksdagen biträder därför det av departementschefen förordade förslaget om dessa stabers sammanslagning till ett gemensamt stabsorgan, militärbefälsstab, med en militärbefälhavare såsom chef. Riksdagen har icke heller något att erinra mot vad departementschefen anfört rörande rikets indelning i militärområden.

b. *Militärbefälsstaberna m. m.*

Riksdagen har intet att erinra mot vad departementschefen anfört under förevarande avsnitt.

C. Försvarsområden.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehaft två likalydande motioner, nr 242 i första kammaren och nr 318 inom andra kammaren, i vilka hemställts, att befattningarna som försvarsområdesbefälhavare i regel måtte besättas med avträdande regementschefer, vilka kunna förordnas därtill före pensionsålderns inträde — i syfte att en ständig förnygring på regementschefsposterna därigenom möjliggöres — och vilka i mån av lämplighet kunna få kvarstanna till uppnådda 65 år.

Vad i propositionen anförts under förevarande avsnitt föranleder ingen erinran från riksdagens sida. Det i motionerna I: 242 och II: 318 uttalade önskemålet om en förnygring på regementschefsposterna torde delvis kunna nås därigenom, att befattningarna såsom sektionschefer vid militärbefälsstabernas hemortssektioner, för vilka avsetts arvoden motsvarande nettolön i lönegraden Ob 1, i vissa fall torde kunna besättas med regementschefer, som avgå med förtidspension.

D. Lägre truppförband m. m.

I. *Allmänna grunder.*

Riksdagen har i huvudsak intet att erinra emot vad som i propositionen anförts i denna del.

Vad beträffar den av departementschefen omnämnda frågan om ändring av de nuvarande grunderna för befordran inom kompaniofficersgraderna vill riksdagen som sin åsikt uttala, att förevarande fråga synes vara av den vikt för tillvaratagande av de mest kvalificerade officerarnas arbetskraft, att densamma synes vara förtjänt av att göras till föremål för en särskild utredning.

I fråga om kasernvårdstjänsten har 1942 års försvarsberedning anfört, att

denna tjänst enligt beredningens mening borde ordnas provisoriskt i enlighet med försvarsutredningens förslag i avvaktan på närmare utredning rörande den slutliga organisationen. Det syntes nämligen beredningen kunna ifrågasättas, huruvida icke särskild lokal byggnadsförvaltning borde inrättas för samtliga fastigheter i statens ägo på en och samma ort, antingen dessa fastigheter disponerades av militär eller civil myndighet. Antydda ordning hade upptagits till övervägande i annat sammanhang, och denna utrednings resultat borde avvaktas, innan slutlig ställning togs till förevarande spörsmål. Utan att därmed intaga någon ståndpunkt till den av försvarsberedningen antydda lösningen av byggnadsförvaltningsfrågan vill riksdagen ansluta sig till förslaget att kasernvårdstjänsten ordnas provisoriskt i enlighet med försvarsutredningens förslag i avvaktan på den berörda utredningens resultat.

2. Infanteriet.

Mot den i propositionen föreslagna fredsorganisationen av infanteriet har riksdagen intet att erinra. Riksdagen anser sig dock böra uttala en förväntan, att den utredning rörande organiserandet av lufttrupper, som enligt vad riksdagen inhämtat igångsatts, snarast fullföljes.

3. Kavalleriet.

Riksdagen biträder departementschefens förslag, att vissa delar av kavalleriets truppförband skola överföras till de nyorganiserade pansartrupperna och att utbildningen vid kavalleriregementena därefter skall avse allenast ryttar- och cykeltjänst. Vad som i propositionen i övrigt anförts rörande kavalleriet har icke heller föranlett erinran från riksdagens sida.

4. Pansartrupperna.

Riksdagen, som anser det vara av största vikt, att vårt försvar tillföres ett pansarvapen med stor slagkraft och rörlighet, biträder det i propositionen framlagda förslaget om pansartruppernas organiserande som ett särskilt truppslag, omfattande i fredstid fyra pansarregementen. Riksdagen har redan inledningsvis anförts, att riksdagen icke för närvarande kan tillstyrka viss motionsvis påyrkad utökning av pansarvapnet utöver vad i propositionen föreslagits.

Till frågan om förläggningsplats för Göta pansarlivgarde anser sig riksdagen icke böra i förevarande sammanhang taga ställning, utan kommer riksdagen att upptaga nämnda fråga till prövning i samband med behandlingen av propositionen nr 309 angående Göta pansarlivgardes förläggning å Järvafältet.

I fråga om den föreslagna förläggningen av Skånska pansarregementet finner sig riksdagen böra uttala vissa betänkligheter, i det att riksdagen av skäl, som anförts av 1942 års försvarsberedning och som i viss mån av departementschefen erkänts såsom riktiga, finner det förenat med avgjorda olägenheter att förlägga nämnda pansarregemente i dess helhet till Hälsingborg.

Utan att uttala någon bestämd mening angående regementets förläggning förutsätter riksdagen, att Kungl. Maj:t tager frågan under förnyat övervägande, innan åtgärder vidtagas, som definitivt binda hela Skånska pansarregementet till Hälsingborg.

Riksdagen vill slutligen understryka vikten av att pansartruppernas behov av personal för materielvården på ett fullt tillfredsställande sätt tillgodoses.

I övrigt har riksdagen intet att erinra emot Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

5. Artilleriet.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehaft två likalydande motioner, nr 235 inom första kammaren och nr 323 i andra kammaren, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att för Gotlands artillerikår skall beräknas en personalkader, som i förhållande till det i propositionen nr 210 upptagna förslaget innebär ökning med 1 major, 1 styckjunkare och 2 sergeanter samt en minskning med 3 furirer och 4 konstaplar.

Med den utökade omfattning som luftvärnsartilleriet, enligt vad i det följande anges, kommer att få i den blivande arméorganisationen, synes det samma icke längre böra kvarbliva inom artilleriet. Riksdagen biträder därför det i propositionen nr 210 framlagda förslaget om de nuvarande luftvärnsförbandens utbrytande ur artilleriet för bildande av ett särskilt truppslag, luftvärnet.

Riksdagen har i det föregående biträtt i propositionen nr 210 framfört förslag om utökning av kårartilleriet i arméns krigsorganisation. Med hänsyn härtill finner riksdagen, i enlighet med vad i nämnda proposition anförts, erforderligt, att ett nytt kårartilleriregemente uppsättes inom det nyskapade V. militärområdet. Riksdagen biträder det i propositionen nr 280 framlagda förslaget, att det nya regementet skall förläggas till Kristinehamn och benämnas Bergslagens artilleriregemente.

Vad i övrigt anförts i propositionen nr 210 rörande artilleriets fredsorganisation föranleder icke annan erinran från riksdagens sida än att riksdagen, i överensstämmelse med vad som yrkats i motionerna I: 235 och II: 323, anser, att enär behovet av officerare och underofficerare vid Gotlands artillerikår i propositionen synes ha beräknats väl knappt, personalstaten för kåren i förhållande till departementschefens förslag bör ökas med beställningar för 1 major, 1 styckjunkare och 2 sergeanter samt minskas med beställningar för 3 furirer och 4 konstaplar.

Såsom redan inledningsvis anförts, har riksdagen förutsatt, att Kungl. Maj:t alltfört har sin uppmärksamhet riktad på frågan om de ytterligare förstärkningar av kårartilleriet som framdeles må finnas möjliga och lämpliga att genomföra.

6. Luftvärnet.

Med hänsyn till det ökade antal luftvärnsförband i krigsorganisationen, som ansetts erforderligt, måste jämväl luftvärnets fredsorganisation utvidgas

och effektiviseras. Riksdagen har därför intet att erinra mot att de nuvarande beredskapsdivisionerna omorganiserats till luftvärnsskåder och anser, att luftvärnet jämväl i övrigt i stort sett bör erhålla den i propositionen föreslagna organisationen.

Emellertid har departementschefen vid framläggandet av propositionen nr 328, angående vissa ytterligare med den fortsatta utbyggnaden av landets försvarskrafter sammanhängande markförvärv, under punkten 1 upptagit frågan om förläggningsplats för Göteborgs luftvärnsskår till förnyad omprövning och därvid, efter att hava mot varandra vägt tre alternativ, funnit sig böra förorda, att luftvärnsskåren förlägges till Bua invid Göteborg. I anledning av sistberörda proposition hava vissa motioner väckts med yrkanden om att luftvärnsskåren skall erhålla annan förläggningsplats än den sålunda föreslagna. På grund av vad sålunda förekommit finner sig riksdagen icke böra i detta sammanhang taga ställning till frågan om förläggningsplats för Göteborgs luftvärnsskår, utan kommer att upptaga denna fråga till slutlig prövning i samband med behandlingen av propositionen nr 328 med därtill hörande motioner.

7. Ingenjörtrupperna.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehaft tre motioner, väckta en inom första kammaren (nr 238) och två inom andra kammaren (nr 317 och 329), i vilka hemställts om en i förhållande till departementschefens förslag utökad omfattning, organisation och förläggning av ingenjörtrupperna.

Riksdagen ansluter sig till den uppfattning som såväl försvarsutredningen som chefen för armén givit uttryck åt och som jämväl delas av departementschefen, nämligen att det vore önskvärt, att ett ingenjörtruppförband stode till förfogande inom varje militärområde. Det är sålunda endast av kostnadsskäl riksdagen anser sig icke kunna biträda, att åtgärder vidtagas i den riktning som med motionerna I: 238 samt II: 317 och 329 avses. Riksdagen vill emellertid understryka sin uppfattning om angelägenheten av att förevarande problem icke lämnas ur sikte utan att Kungl. Maj:t alltjämt har sin uppmärksamhet riktad på detsamma. Riksdagen biträder sålunda Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

8. Signaltrupperna.

Den i propositionen föreslagna fredsorganisationen för signaltrupperna föranleder icke till annan erinran från riksdagens sida än att en viss utökning av de föreslagna manskapsstaterna blir erforderlig såsom en följd av Kungl. Maj:ts i propositionen nr 266 framlagda förslag, att viss personal för tjänstgöring vid försvarsväsendets radioanstalt jämväl framdeles skall upptagas på Signalregementets stat.

9. Trängen och trängtrupperna.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehäft förutnämnda inom andra kammaren väckta motion nr 348, såvitt däri föreslagits sådan ändring i departementschefens förslag, att trängen skulle tillgodose behovet av sjukvårdspersonal jämväl vid flygvapnet.

Den numera avsevärt stegrade risken för anfallsföretag från luften under den för arméns funktionsduglighet betydelsefulla mobiliseringen av trängförbanden gör det erforderligt att för trängtrupperna ordnas en mera spridd mobilisering än vad för närvarande är fallet. Med hänsyn härtill och då trängtruppernas fredsorganisation jämväl måste anpassas efter den utökade krigsorganisationen, finner riksdagen sig böra ansluta sig till departementschefens förslag, att organisationen utökas med sju trängmobiliseringscentraler och ett detacherat kompani. Riksdagen har icke heller i övrigt något att erinra mot vad i propositionen under förevarande avsnitt anförts. Emellertid håller riksdagen före, att frågan huruvida icke, såsom yrkats i motionen II: 348, trängen och trängtrupperna lämpligen böra tillhandahålla sjukvårdspersonal jämväl åt flygvapnet, icke bör helt avföras från dagordningen utan att nämnda fråga synes vara förtjänt av att framdeles göras till föremål för fortsatt uppmärksamhet.

10. Fälttygkåren, tygtrupperna, arméingenjörkåren och tygstaten.

a. Allmänna grunder.

Riksdagen har i detta sammanhang till behandling förehäft förutnämnda inom andra kammaren väckta motion nr 348, vari, såvitt nu är i fråga, anförts, att skäl vore för handen, att riksdagen i samband med beslutet om försvarsorganisationens utbyggnad och organisation ånyo underströke vikten av att reparations- och underhållstjänstens behov i olika avseenden bleve tillgodosedda och att riksdagen för den skull hemställde till Kungl. Maj:t, att frågan måtte upptagas till närmare utredning i samband med den planerade utredningen rörande ingenjörkårernas organisation m. m.

Riksdagen, som under de särskilda avsnitten Fälttygkåren och Arméingenjörkåren upptager till behandling vissa motionsvis framförda, dessa kårer berörande yrkanden, har i huvudsak intet att erinra mot de allmänna uttalanden rörande tygtjänstens organisation, som gjorts i propositionen. Riksdagen finner de förordade åtgärderna väl ägnade att skänka ökad effektivitet åt tygtjänsten.

Riksdagen har med tillfredsställelse beaktat, att frågan om reparations-tjänstens ordnande avses skola upptagas till prövning i samband med av departementschefen förutsatt utredning rörande den ingenjörtekniskt utbildade personalens utnyttjande inom försvarsväsendet. I anslutning till de synpunkter därutinnan, som anförts i motionen II: 348, vill riksdagen nämligen särskilt framhålla vikten av att reparations- och underhållstjänsten erhåller

en tillfredsställande organisation. Den nya försvarsorganisationen kommer att förfoga över väsentligt mera materiel av komplicerad och svårskött beskaffenhet än vad tidigare varit fallet, och krigsmaktens effektivitet blir i hög grad beroende av att denna materiel hålles i fullgott skick, något som för övrigt jämväl är av stor betydelse ur ekonomisk synpunkt. Riksdagen vill i detta sammanhang erinra om att jämväl sammansatta stats- och andra lagutskottet vid 1941 års riksdag i sitt utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till värnpliktslag m. m. (utlåtande nr 6, riksdagens skrivelse nr 507) framhöll vikten av att nämnda fråga snarast möjligt beaktades och att därvid värnpliktiga specialisters yrkeskunnighet på bästa sätt tillvaratoges. Nämnda utskott fann nödvändigt, att en närmare utredning komme till stånd såväl angående gränsdragningen mellan hithörande kategorier och övriga värnpliktiga som beträffande tjänstgöringstidens förläggning inom dessa kategorier. Enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat, pågår för närvarande genom de militära myndigheterna utredning rörande dessa i samband med behandlingen av förslaget till värnpliktslag uppkomna frågor. Riksdagen förväntar, att berörda utredning skyndsamt fullföljes och att de åtgärder, som må av utredningen föranledas, snarast möjligt genomföras.

Av största betydelse ur ekonomisk synpunkt men även med hänsyn till arméns effektivitet är spörsmålet om värden och underhållet av arméns motorfordon. Riksdagen har sig bekant, att härutinnan allvarliga brister förefunnits, särskilt i början av beredskapstiden. Under vissa tider har en befattningshavare i hög militär ställning varit förordnad att övervaka motortjänsten inom armén, och enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat har dennes inspektionsverksamhet givit mycket gynnsamma och för materielvården betydelsefulla resultat. Riksdagen vill därför ifrågasätta, huruvida icke jämväl i fortsättningen — i avvaktan på resultatet av utredningen rörande bland annat reparationstjänstens ordnande — en särskild militär beställningshavare i framskjuten ställning borde erhålla i uppdrag att genom inspektioner övervaka, att tjänsten med motorfordon inom armén bedrivs på ett ur materielvårdens synpunkt riktigt sätt.

b. Fälttygkåren.

Riksdagen, som i likhet med departementschefen anser sig icke för närvarande böra förorda en sådan utökning av fälttygkårens personal, som av försvarsutredningen föreslagits, har intet att erinra mot vad i propositionen anförts beträffande fälttygkåren.

c. Tygtrupperna.

Riksdagen har redan under avsnittet Allmänna grunder uttalat sin anslutning till departementschefens förslag om inrättande av särskilda tygtrupper. Mot den föreslagna organisationen av tygtrupperna har riksdagen intet att erinra.

d. Arméingenjörkåren.

Mot vad i propositionen anförts i fråga om arméingenjörkåren har riksdagen intet att erinra.

I anledning av motionen II: 349, vari hemställts om omedelbart upprättande av en arméingenjörkår, vill riksdagen emellertid framhålla angelägenheten av att den av departementschefen tillämnade utredningen rörande arméingenjörkårens organisation m. m. bedrivs med all möjlig skyndsamhet i syfte att kåren snarast skall kunna givas en fast organisation.

e. Tygstaten.

I fråga om tygstaten ansluter sig riksdagen till vad i propositionen föreslagits.

II. Fortifikationskåren.

I likhet med departementschefen anser riksdagen, att med en mera avsevärd utökning av fortifikationskåren bör anstå i avvaktan på det förslag som kan bliva resultatet av 1941 års förvaltningsutredning i denna del. Riksdagen biträder därför nu det föreliggande förslaget i fråga om kårens organisation.

12. Intendenturkåren och intendenturtrupperna m. m.**a. Intendenturkåren.**

I enlighet med vad i motionen II: 348 i denna del yrkats, anser sig riksdagen böra förorda, att de för regementena avsedda regementskassörerna uppföras i beställning såsom regementskassörer av 1. klassen i lönegraden UO 3, medan de för kårerna avsedda uppföras i beställning såsom regementskassörer av 2. klassen i lönegraden UO 2, varvid för båda kategorierna bör gälla en pensionsålder av 60 år.

I övrigt har riksdagen icke något att erinra mot den i propositionen föreslagna organisationen av intendenturkåren.

b. Arméns centrala intendenturanstalter och -förråd.

Vad i propositionen anförts rörande arméns centrala intendenturanstalter och -förråd föranleder ingen erinran från riksdagens sida.

c. Intendenturtrupperna.

Mot den i propositionen föreslagna fredsorganisationen för intendenturtrupperna har riksdagen intet att erinra.

13. Fältläkarkåren.

Riksdagen biträder det i propositionen framlagda förslaget rörande fältläkarkårens organisation. I likhet med 1942 års försvarsberedning anser riksdagen det emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke antalet bataljonsläkare

vid fältläkarkåren borde ytterligare ökas. Riksdagen anser därför, att denna fråga bör av Kungl. Maj:t tagas under förnyad omprövning.

14. Fältveterinärkåren.

I propositionen har såsom lärare i hästkännedom m. m. vid arméns under-officersskola beräknats en bataljonsveterinär. För att denna för hästvården vid armén viktiga befattning skall kunna uppehållas av en veterinär med stor praktisk erfarenhet, finner riksdagen det lämpligt att, såsom jämväl chefen för fjärde arméfördelningen och arméförvaltningen föreslagit, för densamma beräknas en regementsveterinärsbeställning i stället för en bataljonsveterinärsbeställning.

I övrigt har riksdagen icke något att erinra mot vad i propositionen anförts rörande fältveterinärkåren.

15. Arméns sjuksköterskekår.

Riksdagen har intet att erinra mot vad i propositionen anförts beträffande arméns sjuksköterskekår.

16. Garnisonssjukhusen.

Mot vad i propositionen under förevarande avsnitt anförts har riksdagen intet att erinra.

17. Armémusiken.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren (nr 245) och den andra inom andra kammaren (nr 321), i vilka hemställts, att riksdagen måtte uttala sig för att en musikkår skall uppsättas vid Skånska luftvärnskåren i Malmö.

Riksdagen delar den i propositionen uttalade uppfattningen, att musikkårerna av typ III icke äro tillräckligt stora för att, särskilt vid förfall för någon bland personalen, kunna tillfredsställande fylla sin uppgift. Riksdagen har därför intet att erinra mot att dessa musikkårer i viss mån förstärkas. Riksdagen anser sig emellertid icke kunna medgiva en så avsevärd ökning av ifrågavarande kårer, som i propositionen förutsatts, utan personalförstärkningen torde kunna begränsas till 1 musikfanjunkare och 1 musikelev vid varje kår. Musikkårerna av denna typ komma därigenom att erhålla samma personalsammansättning som de i propositionen föreslagna musikkårerna vid Gotlands kustartillerikår och Göteborgs örlogsdepå. De arméförband som

enligt riksdagens mening böra erhålla musikkårer av den sålunda förstärkta typ III äro till en början Livregementet till häst, Göta artilleriregemente, Smålands artilleriregemente, Bergslagens artilleriregemente, Karlsborgs luftvärnsregemente samt Skånska trängkåren. Därutöver anser riksdagen, att musikkårer av samma typ böra inrättas jämväl vid Skånska luftvärnskåren och Sundsvalls luftvärnskår. Musikkåren vid Skånska pansarregementet (förutvarande Skånska kavalleriregementet) torde i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag böra uppflyttas till typ II för att därmed bli likställd med musikkårerna vid Södermanlands och Skaraborgs pansarregementen. Vad beträffar Kungl. Maj:ts förslag att nyupprätta en musikkår jämväl vid Svea artilleriregemente anser sig riksdagen, med hänsyn till den avsevärda tillgång på militärmusik som ändock kommer att finnas inom Stockholms garnison, icke kunna biträda propositionen i denna del.

Mot vad departementschefen i övrigt anfört beträffande armémusiken har riksdagen intet att erinra.

Vad sålunda anförts innebär, att riksdagen anslutit sig till motionerna I: 245 och II: 321. -

18. Polispersonalen.

Med hänsyn till att Kungl. Maj:t i proposition nr 342 framlagt förslag om inrättande av en statlig poliskår i Boden, anser sig riksdagen icke böra i förevarande sammanhang taga ställning till frågan om polispersonalen i Boden. I fråga om polispersonalen i Karlsborg beräknar riksdagen densamma enligt nu gällande grunder.

19. Arméhundväsendet.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehaft en inom andra kammaren väckt motion, nr 304, vari hemställts, att en instruktionsofficer (tillika adjutant) ytterligare uppföres på arméhundväsendets stat i lönegrad Oa 3 eller Oa 2, att de båda nuvarande andre instruktörerna uppföras i lönegrad Ma 3 eller UO 1, varvid befordran till underofficer, utan hinder av genomgången underofficersskola, skall kunna föreslås efter visst antal tjänsteår, förslagsvis 12, samt att i samband därmed den nuvarande förste instruktören uppföres i lönegrad UO 1 eller UO 2, att en befattning som förvaltningsunderofficer och kompaniadjutant ytterligare tillkommer, avsedd antingen för pensionerad underofficer eller lämplig civil tjänsteman, samt att chefen för arméhundväsendet erhåller arvode motsvarande major och tillsyningsmannen över arméhundgården sådant motsvarande förvaltare.

De särskilt under senare år betydligt vidgade uppgifter som tillkomma arméhundväsendet anser riksdagen väl motivera en viss utökning av den för arméhundväsendet avsedda personalen. Riksdagen finner därför i anslutning till motionen II: 304, att å vederbörliga personalförteckningar böra uppföras

dels en ny beställning för kapten, ryttmästare eller löjtnant som instruktions-officer, tillika adjutant, dels ock en ny befattning som förvaltningsunder-officer och kompaniadjutant för pensionerad underofficer med arvode motsvarande nettolön i löneklassen UO 7.

Med hänsyn till chefens för arméhundväsendet alltmera utökade arbetsbörda och ansvar anser riksdagen vidare, likaledes i anslutning till nämnda motion, att arvodet för ifrågakvarande befattningshavare bör motsvara nettolön i löneklassen Oa 11. Likaledes anser riksdagen, att arvodet till tillsynsmannen vid arméhundgården bör utgå efter nettolön i löneklassen UO 8. För att i möjligaste mån säkerställa, att instruktörerna vid arméhundväsendet må kvarbliva i sina befattningar, anser riksdagen slutligen, att den nuvarande sergeantsbeställningen vid arméhundväsendet bör utbytas mot en beställning för fanjunkare eller sergeant och att de två nuvarande furirsbeställningarna böra utbytas mot beställningar för sergeant eller furir.

E. Arméns övergångsstats- och reservpersonal.

a. Övergångsstaten och reservstaten.

Riksdagen har intet att erinra mot vad i propositionen anförts under förevarande avsnitt.

b. Förtidsavgången och reservanställd personal.

Enligt vad riksdagen inhämtat, har chefen för armén numera avgivit förslag till ny reservbefälsförordning. Riksdagen, som delar departementschefens uppfattning, att på förevarande område största möjliga enhetlighet inom samtliga försvarsgrenar bör eftersträvas, utgår från att den i propositionen förutsatta fortsatta utredningen rörande reservpersonalen utan uppskov kommer till stånd. Vissa i motionerna II: 335 och 336 framförda förslag torde böra tagas under övervägande i samband med berörda utredning.

Riksdagen har icke heller något att erinra mot vad i övrigt anförts under förevarande avsnitt i propositionen.

c. Pensionsavgången personal.

Mot vad i propositionen anförts beträffande den pensionsavgångna personalen har riksdagen intet att erinra.

d. Väg- och vattenbyggnadskåren.

Riksdagen ansluter sig till vad departementschefen anfört rörande väg- och vattenbyggnadskåren.

F. Rekrytering.

1. Rekrytering av värnpliktiga.

Vad i propositionen anförts rörande rekrytering av värnpliktiga föranleder icke riksdagen till någon erinran.

2. Rekrytering av personal på aktiv stat.

a. Officerare.

Det i propositionen framlagda förslaget beträffande rekryteringen av officerare bland fast anställda och värnpliktiga synes tillgodose de önskemål därutinnan, som sedan lång tid förelegat och som gått ut på att tillskapa en bredare bas för rekryteringen med möjlighet till en fullt rättvis prövning av samtliga officersaspiranter. Riksdagen finner sig därför kunna ansluta sig till detsamma och har icke heller i övrigt något att erinra mot vad departementschefen under förevarande avsnitt anfört.

b. Underofficerare.

Vad departementschefen anfört med avseende på rekryteringen av underofficerare föranleder icke erinran från riksdagens sida.

c. Fast anställt manskap.

Under hänvisning till vad riksdagen tidigare anfört rörande det ur rekryteringssynpunkt angelägna uti att den av departementschefen förutsatta utredningen rörande civilanställningsfrågan och inrättande av beställningar för långtjänstunderbefäl m. m. snarast kommer till stånd, finner riksdagen icke anledning till erinran mot vad departementschefen under förevarande avsnitt anfört.

d. Musikpersonal.

Vad departementschefen anfört rörande rekryteringen av musikpersonal giver icke anledning till någon erinran från riksdagens sida.

3. Rekrytering av arméns reservpersonal.

Riksdagen ansluter sig till vad i Kungl. Maj:ts proposition föreslagits beträffande rekryteringen av arméns reservpersonal.

G. Utbildning.

1. De värnpliktigas utbildning.

I likhet med departementschefen anser sig riksdagen icke böra beröra frågan om de värnpliktigas utbildning, enär ny värnpliktslag, som utarbetats på

grundval av försvarsutredningens förslag i ämnet, redan av 1941 års riksdag antagits.

2. Utbildning av fast anställt befäl.

Riksdagen har icke något att erinra mot vad i propositionen under förevarande rubrik inledningsvis anförts.

a. *Det fast anställda manskapets utbildning.*

Riksdagen har icke något att erinra mot vad i Kungl. Maj:ts proposition anförts rörande det fast anställda manskapets utbildning.

Såsom departementschefen framhållit, torde de olägenheter, som varit förknippade med det hittillsvarande systemet för allmänbildande undervisning, kunna antagas väsentligen bortfalla, därest denna undervisning i huvudsak skiljes från den militära utbildningen. Med hänsyn härtill och då de i propositionen i övrigt angivna riktlinjerna för utbildningen av det fast anställda manskapet synas lämpligt avvägda, finner riksdagen icke anledning till erinran mot vad departementschefen anfört därom.

b. *Underofficersutbildning.*

Riksdagen finner de i propositionen framlagda förslagen rörande utbildning till underofficer och rörande fortsatt utbildning av underofficerare lämpliga, varför desamma icke föranleda erinran från riksdagens sida.

c. *Officersutbildning.*

Riksdagen har i samband med behandlingen av frågan om officersrekryteringen uttalat sin anslutning till försvarsutredningens av departementschefen tillstyrka förslag därutinnan. Enär det under förevarande rubrik framlagda förslaget rörande utbildning till officer är utformat efter samma grunder och synes lämpligt avvägt, vill riksdagen giva detsamma sin principiella anslutning.

De i propositionen framlagda förslagen i fråga om de aktiva officerarnas fortsatta utbildning föranleda, liksom av departementschefen under förevarande avsnitt i övrigt anförda synpunkter, icke heller erinran från riksdagens sida.

H. Utbildningsanstalter.

I. Allmänna grunder.

Mot de i propositionen anförda grunderna för organisationen av arméns undervisningsanstalter har riksdagen intet att erinra. Riksdagen vill särskilt understryka den högre militära utbildningens betydelse för arméns krigsduglighet.

2. Grundläggande befälsskolor.

a. *Arméns underofficersskola.*

Riksdagen biträder vad i propositionen anförts rörande arméns underofficersskola.

b. *Krigsskolan.*

Riksdagen har intet att erinra mot vad i propositionen anförts beträffande krigsskolan.

c. *Truppslagsofficersskolorna.*

Riksdagen biträder de i propositionen framställda förslagen rörande truppslagsofficersskolorna.

3. Skjutskolor och motsvarande skolor.

a. *Infanteriskjutskolan.*

Riksdagen ansluter sig till vad departementschefen anfört beträffande infanteriskjutskolan.

b. *Ridskolan.*

Riksdagen har intet att erinra mot den organisation av ridskolan, som föreslagits i propositionen.

c. *Pansartruppskolan.*

Mot organiserandet av en pansartruppskola i enlighet med vad som föreslagits i propositionen har riksdagen intet att erinra.

d. *Artilleriskjutskolan.*

Riksdagen biträder vad departementschefen anfört i fråga om artilleriskjutskolan.

e. *Luftvärnsskjutskolan.*

Riksdagen finner icke anledning till erinran mot vad i propositionen anförts beträffande denna skola.

f. *Ingenjörtruppskolan.*

Vad departementschefen anfört rörande ingenjörtruppskolan giver icke anledning till erinran från riksdagens sida.

g. *Arméns signalskola.*

Vad i propositionen anförts beträffande arméns signalskola biträdes av riksdagen.

h. Arméns underhållsskola.

Riksdagen har intet att erinra mot att en arméns underhållsskola inrättas i enlighet med vad i propositionen föreslagits.

i. Arméns motorskola.

Riksdagen, som i annat sammanhang särskilt framhållit vikten av en god materielvård, speciellt i fråga om motorfordonen, finner det synnerligen angeläget, att en motorskola med de av försvarsutredningen angivna uppgifterna snarast kommer till stånd. Mot departementschefens uttalanden beträffande skolans organisation har riksdagen intet att erinra.

j. Tygförvaltningsskolan.

Med hänsyn till vikten av att den för tygtjänsten avsedda personalen erhåller en fullgod utbildning finner riksdagen det angeläget, att en tygförvaltningsskola snarast möjligt kommer till stånd. Riksdagen har intet att erinra mot vad i propositionen anförts beträffande tygförvaltningsskolans organisation.

k. Intendenturförvaltningsskolan.

Riksdagen finner organiserandet av en intendenturförvaltningsskola på sätt departementschefen föreslagit lämpligt, varför förslaget biträdes.

l. Arméhundskolan.

Riksdagen har under avsnittet Arméhundväsendet upptagit till behandling motionen II: 304 och därvid i väsentliga delar bifallit densamma. Härigenom kommer lärarpersonalen vid arméhundskolan att ökas med 1 kapten, ryttmästare eller löjtnant, instruktionsofficer tillika adjutant, samt 1 förvaltningsunderofficer; vidare kommer löneställningen för den övriga personalen att i viss mån ändras.

4. Högskolor.**a. Krigshögskolan.**

Riksdagen biträder de förslag, som i propositionen framställts med avseende på krigshögskolan och arméns stridsskola.

b. Artilleri- och ingenjörhögskolan.

Mot vad i propositionen föreslagits beträffande artilleri- och ingenjörhögskolan har riksdagen intet att erinra.

Riksdagen delar departementschefens uppfattning om önskvärdheten av att möjligheterna för en framtida sammanslagning av krigshögskolan och artilleri- och ingenjörhögskolan undersökas.

I. De frivilliga försvarsorganisationerna.

Vad departementschefen inledningsvis anfört under förevarande rubrik föranleder icke något särskilt uttalande från riksdagens sida.

a. *Den frivilliga landstormsrörelsen.*

Riksdagen har icke något att erinra mot vad i propositionen anförts rörande den frivilliga landstormsrörelsen och befälsutbildningen.

b. *Lottarörelsen.*

Vad departementschefen anfört beträffande lottarörelsen giver icke anledning till annat uttalande från riksdagens sida än att lottaorganisationen, därest den erhåller en självständig ställning, torde böra bibehålla samma förman av kostnadsfritt begagnande av viss kronan tillhörig materiel som den såsom ingående i Sveriges landstormsföreningars centralförbund åtnjutit.

c. *Den frivilliga skytterörelsen.*

Riksdagen ansluter sig till vad i propositionen anförts beträffande den frivilliga skytterörelsen.

d. *Övriga frivilliga försvarsorganisationer.*

Mot vad i propositionen anförts rörande svenska röda korset, svenska blå stjärnan, frivilliga automobilkåren och frivilliga motorcykelkåren har riksdagen intet att erinra.

e. *Hemvärnet.*

Riksdagen har intet att erinra emot vad departementschefen anfört med avseende på hemvärnet.

f. *Det frivilliga försvarsarbetets organisation och ledning.*

Mot vad i propositionen föreslagits beträffande det frivilliga försvarsarbetets organisation och ledning har riksdagen intet att erinra.

Behovet av instruktörer för den frivilliga befälsutbildningen är mycket svårt att beräkna, innan praktisk erfarenhet vunnits rörande intresset för utbildningen. Riksdagen finner det emellertid icke uteslutet, att den frivilliga befälsutbildningen kan komma att erhålla en sådan omfattning, att en utökning av det i propositionen beräknade antalet instruktörer frändeles kan bli erforderlig. Riksdagen förutsätter, att Kungl. Maj:t uppmärksammar denna fråga och vidtager de åtgärder, vartill erfarenheterna kunna giva anledning.

J. Remonteringsväsendet.

a. *Stamhästar.*

Riksdagen har icke något att erinra mot de i propositionen verkställda beräkningarna rörande behovet av stamhästar.

b. Ackordhästar.

Riksdagen har intet att erinra emot vad i propositionen anförts beträffande arméns ackordhästar.

c. Remonteringsväsendets ledning.

Riksdagen har vid prövningen av frågan om monteringsväsendets ledning icke kunnat undgå att finna de skäl bärande, som av arméförvaltningen anförts till stöd för ämbetsverkets uppfattning, att monteringen borde anknytas till arméförvaltningens intendenturdepartement. Riksdagen vill därför framhålla såsom önskvärdt, att vid den i utsikt ställda omorganisationen av försvarsväsendets centrala förvaltningsorganisation den nuvarande monteringsnämnden med i huvudsak oförändrad sammansättning på lämpligt sätt inordnas i intendenturdepartementet. I avvaktan härpå synes den nuvarande organisationen böra bibehållas i huvudsak oförändrad med de modifieringar, som bli en följd av den föreslagna omorganisationen av trupp- och slagsinspektionerna.

d. Remonteringen.

Riksdagen ansluter sig till vad i propositionen anförts beträffande monteringen.

III. Byggnader m. m.

I detta sammanhang har riksdagen till behandling förehaft en inom andra kammaren väckt motion, nr 342, i vilken hemställts, att riksdagen måtte hemställa om skyndsamt utredning av frågan om militära tjänstebostädernas anordnande genom egnahemsbebyggelse, i första hand å nya förläggningsorter och där bostadsutrymmen behövde tagas i anspråk för andra militära ändamål.

Med avseende på arméns byggnadsfrågor har riksdagen haft mindre möjlighet än beträffande andra nu föreliggande frågor att taga en bestämd ställning. I propositionen har ju också av departementschefen framhållits, att det uppenbarligen icke varit möjligt att i förevarande sammanhang ingå på en granskning i detalj vare sig ur behovs- eller kostnadssynpunkt. Riksdagen förutsätter, att största möjliga sparsamhet iakttages vid byggnadsprogrammens förverkligande och att endast de byggnadsåtgärder, som äro ur militär synpunkt oundgängligen nödvändiga, komma till utförande under femårsperioden. För en sådan återhållsamhet beträffande den militära byggnadsverksamheten tala, förutom rent ekonomiska skäl, jämväl de svårigheter med avseende å materielförsörjningen, som under nu rådande förhållanden föreligga. Riksdagen vill slutligen framhålla angelägenheten av att de särskilda byggnadsprojekten, innan de föreläggas riksdagen, som regel underkastas särskild granskning ur besparingssynpunkt av 1940 års militära byggnadsutredning eller ock att i annan ordning säkerhet skapas för att sparsamhetsintresset tillbörligen tillgodoses.

I anledning av vad som anförts i motionen II: 342 vill riksdagen understryka vikten av att den av departementschefen förutsatta utredningen, huruvida icke det av försvarsutredningen beräknade bostadsbehovet skulle kunna i ej oväsentlig utsträckning tillgodoses genom egnahemsbebyggelse, snarast kommer till stånd.

Vad i övrigt under förevarande avsnitt anförts i propositionen giver icke riksdagen anledning till erinran.

IV. Organisationens genomförande.

Riksdagen, som instämmer i den av försvarsutredningen och departementschefen uttalade uppfattningen, att de av riksdagen förutsatta ändringarna i arméorganisationen böra genomföras så snabbt som möjligt, har icke heller i övrigt något att erinra mot vad i propositionen anförts rörande arméorganisationens genomförande.

Avd. VI. Marinens organisation.

I. Krigsorganisationen.

Vad i propositionen anförts i fråga om krigsorganisationen föranleder icke någon erinran från riksdagens sida.

II. Fredsorganisationen.

A. Marinens ledande organ.

a. *Chefen för marinen och amiralitetet.*

Riksdagen ansluter sig till förslaget om sammanförande av de militära beställningshavarna vid marinen av flaggmans (generalspersons) grad till en särskild stat, amiralitetet.

b. *Marinstaben.*

I anledning av överförandet av vissa kustartilleriärendens handläggning från chefen för kustartilleriet till marinstaben har en rationalisering av marinstabens inre organisation blivit erforderlig. Riksdagen finner de av departementschefen i sådant hänseende förordade åtgärderna, främst inrättandet av en särskild utbildningsavdelning, lämpliga och har icke heller i övrigt något att erinra mot vad som i propositionen anförts beträffande marinstaben.

c. Inspektören för kustartilleriet.

Mot vad i propositionen under förevarande avsnitt anförts har riksdagen intet att erinra. I anslutning till vad riksdagen nedan under avsnittet Kustartilleriet: Allmänna synpunkter anför, vill riksdagen framhålla, att det enligt riksdagens mening är av vikt, att såväl inspektören för kustartilleriet som övriga kustartillerimyndigheter erhålla en så självständig ställning, att kustartilleriet beredes möjlighet att såsom en med flottan likställd vapengren inom marinen fylla sina för riksförsvaret betydelsefulla uppgifter.

d. Övriga inspektionsmyndigheter.

För att utbildningsarbetet skall kunna giva bästa möjliga resultat och marinen hållas på en kvalitativt hög nivå krävas effektiva och sakkunniga inspektionsorgan för de olika grenarna av verksamheten. Den förstärkning och rationalisering av marinens inspektionsorgan, som i propositionen föreslagits, synes vara ur nämnda synpunkt väl motiverad, och riksdagen kan alltså ansluta sig till vad sålunda föreslagits.

B. Marindistriktet.*a. Organisationen i allmänhet.*

Mot vad i propositionen anförts rörande marindistriktens organisation i allmänhet har riksdagen intet att erinra.

b. Marindistriktens organisation.

I fråga om de särskilda marindistriktens organisation ansluter sig riksdagen till vad i propositionen föreslagits. Vid Sydkustens marindistrikt bör sålunda tillkomma en särskild beställning i lönegrad Ob 2 för chefen för Blekinge kustartilleriförsvaret. För chefen för Västkustens marindistrikt bör ävenledes avses en beställning i lönegrad Ob 2. För befattningen såsom chef för Norrlandskustens marindistrikt bör avses en beställning i lönegrad Oa 6 eller Oa 5. Militärbefälhavaren på Gotland bör tillika vara chef för Gotlands marindistrikt. För chefen för Öresunds marindistrikt bör avses en beställning i lönegrad Oa 5 eller Oa 4.

C. Flottan.**I. Örlogsstationerna.**

Riksdagen, som finner det i propositionen framlagda förslaget om sammanförande av hela den ekonomiska förvaltningen vid vardera örlogsstationens kompanier till ett för samtliga kompanier gemensamt ekonomikontor innebära en rationell lösning av ifrågakvarande spörsmål, förutsätter, att ekonomikontorens organisation icke slutgiltigt bestämmes, förrän viss tids erfa-

renhet vunnits. Riksdagen biträder jämväl i övrigt vad i propositionen anförts rörande örlogsstationerna.

2. Örlogsdepåerna.

Riksdagen biträder i propositionen framlagda förslag rörande örlogsdepåerna. Sålunda bör Göteborgs örlogsdepå utökas och givas en fastare organisation, varvid särskilda underofficers- och sjömanskårer där uppsätts. Riksdagen delar nämligen departementschefens uppfattning, att vissa befarade olägenheter på grund av sådana kårers inrättande genom lämpliga åtgärder böra kunna undanröjas. I likhet med departementschefen anser riksdagen, att Gustafsviks örlogsdepå bör givas en fastare och mera effektiv organisation. Riksdagen kan därför ansluta sig till det i propositionen därutinnan framlagda förslaget. Icke heller i övrigt har vad i propositionen under förvarande avsnitt anförts föranlett erinran från riksdagens sida.

3. Övriga örlogsbaser.

Mot vad härutinnan i propositionen anförts har riksdagen icke funnit anledning till erinran.

4. Örlogsvarven.

Enär riksdagen såsom inledningsvis anförts icke ansett sig böra biträda det motionsvis framförda förslaget om uppskjutande av byggandet av de båda år 1940 beslutade kryssarna, ansluter sig riksdagen till departementschefens förslag om förlängning av vissa dockor vid örlogsvarven.

Vad i övrigt i propositionen anförts beträffande örlogsvarven föranleder ingen erinran från riksdagens sida.

5. Sjökrigsmaterielen.

Riksdagen har redan inledningsvis upptagit till behandling frågan, huruvida byggandet av de år 1940 beslutade båda kryssarna bör uppskjutas, samt har därvid förklarat sig anse, att färdigställandet av de båda kryssarna utgör en angelägenhet av sådan vikt, att därmed icke annat än av mycket trängande skäl bör anstå. Riksdagen saknar därför anledning att här ytterligare beröra denna fråga.

Vad i övrigt angår det i propositionen framlagda förslaget rörande fartygsnybyggnader för flottan anser sig riksdagen böra i allt väsentligt ansluta sig till de synpunkter rörande sjöstridskrafternas sammansättning, som framkommit i den av kommandören Strömbäck utförda undersökningen. Nybyggnadsprogrammet under femårsperioden bör därför i enlighet med departementschefens förslag omfatta större jagare samt undervattensbåtar och tor-

pedbåtar till det antal och av de typer som angivits i särskilda för riksdagens vederbörande utskott tillgängliga handlingar. Ytterligare böra snarast byggas tvenne jagare av s. k. modifierad Göteborgstyp. I likhet med departementschefen anser riksdagen, att viss del av rekrytutbildningen bör äga rum å segelfartyg; riksdagen ansluter sig alltså till förslaget angående nybyggnad av ett övningsfartyg. Byggnadsprogrammet bör slutligen också omfatta nybyggnad av sex för sjövärnsskåren avsedda motorbåtar. För utförande av konstruktionsarbeten torde i enlighet med departementschefens förslag böra avses ett anslag om sammanlagt 1,000,000 kronor.

6. Flottans personal.

a. *Officerare.*

I detta sammanhang har riksdagen till behandling upptagit förutnämnda inom andra kammaren väckta motion, nr 348, i vilken — i anslutning till uttalandet, att antalet beställningar för officerare i de högre lönegraderna möjligen skulle kunna bestämmas något lägre än enligt förslagen i propositionen — anförts att det i fråga om flottan icke vore uteslutet att kunna något minska antalet högre beställningar, enär för vissa arbetsuppgifter, för vilka hittills avsetts kaptener, beräknats skola avses kommandörkapitener av 2. graden och behovet härav icke syntes vara tillräckligt styrkt.

Riksdagen har intet att erinra mot vad i propositionen i denna del anförts men anser sig dock — i anledning av vad som anförts i motionen II: 348 — böra framhålla önskvärdheten av att det vid det närmare fastställandet av officersskårens omfattning toges under övervägande, huruvida icke antalet beställningar för officerare i de högre lönegraderna kan bestämmas något lägre än enligt föreliggande förslag.

b. *Underofficerare.*

Riksdagen biträder departementschefens förslag om slopande av den nuvarande flaggkorpralsgraden. Genom att befordran till underofficer alltså skall ske direkt från furirsgraden, vinnes en önskvärd överensstämmelse med de övriga försvarsgrenarna. Riksdagen har ej heller i övrigt något att erinra mot vad i propositionen under förevarande avsnitt anförts.

c. *Manskap.*

Mot vad i propositionen under förevarande avsnitt föreslagits har riksdagen intet att erinra.

d. *Musikorganisation.*

Riksdagen ansluter sig till i propositionen framlagt förslag om upprättande av en musikkår vid Göteborgs örlogsdepå, jämväl avsedd för Älvsborgs kustartilleriregemente, samt har icke heller något att erinra mot vad i övrigt föreslagits rörande flottans musikorganisation.

e. Reservpersonal.

Mot vad i förevarande avsnitt av propositionen föreslagits finner riksdagen icke anledning till erinran.

f. Övrig personal.

Riksdagen biträder vad i propositionen under förevarande avsnitt anförts.

g. Personalens fredsfördelning.

Vad härutinnan anförts föranleder intet uttalande från riksdagens sida.

7. Rekrytering.

a. Värnpliktiga.

Vad härutinnan anförts föranleder intet riksdagens uttalande.

b. Fast anställd personal.

Riksdagen finner icke anledning till erinran mot vad i propositionen anförts rörande rekrytering av fast anställd personal.

8. Utbildning.

a. Det fast anställda manskapets utbildning.

Riksdagen, som erfarit att den i propositionen i utsikt ställda utredningen rörande utbildningen vid marinen numera av Kungl. Maj:t anbefallts, anser det vara av särskilt värde, att därigenom en undersökning kommer till stånd även rörande möjligheterna att på effektivaste sätt utnyttja de värnpliktigas tjänstgöringstid.

Den föreslagna centraliseringen av rekrytutbildningen finner riksdagen lämplig. Riksdagen har redan under avsnittet Sjökrigsmaterielen uttalat, att enligt riksdagens mening viss rekrytutbildning bör äga rum å segelfartyg.

b. Underofficersutbildningen.

Mot vad härutinnan anförts finner riksdagen icke anledning till erinran.

c. Officersutbildningen.

Riksdagen, som ansluter sig till de i propositionen angivna grunderna för officersutbildningen, vill uttrycka sin tillfredsställelse med den ökade betydelse, som tillmätts utbildningen efter manskapslinjen, samt förutsätter, att sådana åtgärder vidtagas, att ifrågavarande utbildningslinje i avsedd omfattning kommer att utnyttjas för officerskårens rekrytering.

D. Kustartilleriet.

I. Allmänna synpunkter.

Riksdagen biträder den i propositionen uttalade meningen, att frågan om kustartilleriets ställning inom försvarsorganisationen nu bör bringas till en slutgiltig lösning, och ansluter sig till propositionens förslag, att kustartilleriet liksom hittills skall utgöra ett särskilt vapenslag inom marinen. Riksdagen, som icke haft något att erinra mot vad departementschefen i berörda hänseenden anfört, anser sig dock i föreliggande sammanhang böra understryka vikten av att vid organisationens närmare utformning de olika kustartillerimyndigheterna tillförsäkras erforderlig frihet och självständighet inom den marina organisationens ram samt att de reglementariska föreskrifterna erhålla sådan innebörd, att nämnda myndigheters ställning och befogenheter säkerställas.

2. Kustartilleriets lokala organisation.

a. *Kustartilleriförsvarets indelning.*

I fråga om kustartilleriförsvarets indelning ansluter sig riksdagen till vad i propositionen föreslagits.

b. *Kustartilleriförsvarscheferna och deras stabs- och förvaltningsorgan.*

Mot vad i propositionen i förevarande fråga föreslagits har riksdagen intet att erinra. Riksdagen finner sålunda icke tillräcklig anledning föreligga att föreslå ett frångående av propositionens förslag i fråga om löneställningen för chefen för Gotlands kustartilleriförsvaret.

c. *Kustartilleriets truppförband.*

I detta sammanhang har riksdagen till behandling upptagit den inom andra kammaren väckta motionen nr 348, i vilken — i anslutning till det tidigare berörda uttalandet, att antalet beställningar för officerare i de högre lönegraderna möjligen skulle kunna bestämmas något lägre än i propositionen — anförts, att det kunde ifrågasättas, om icke äldre kaptener skulle kunna avses såsom biträden åt truppförbandscheferna i stället för de i propositionen beräknade regementsofficerarna.

I likhet med departementschefen anser riksdagen erforderligt, att kustartilleriets fredsorganisation utökas med två truppförband, nämligen ett till Göteborg förlagt regemente, Älvsborgs kustartilleriregemente, samt ett däriifrån till Härnösand detacherat förband, Härnösands kustartilleridetachment.

Riksdagen har i huvudsak icke något att erinra mot den i propositionen förutsatta organisationen av kustartilleritruppförbanden samt de i anslutning därtill verkställda beräkningarna rörande personalbehovet vid förbanden. I anslutning till vad som anförts i motionen II: 348 vill riksdagen emellertid

ifrågasätta, huruvida icke för biträde åt truppförbandscheferna vid handläggning av förvaltningsärenden skulle kunna avses äldre kaptener i stället för regementsofficerare.

d. Kustartilleriets musikorganisation.

Riksdagen biträder departementschefens förslag om bibehållande av kustartilleriets två nuvarande musikkårer och om upprättande av en musikkår jämväl vid Gotlands kustartillerikår. Detta förbands förläggning torde nämligen vara av den art, att särskilt behov av musikkår gör sig gällande. Mot departementschefens förslag beträffande musikkårens personalsammansättning och personalens löneställning har riksdagen intet att erinra.

e. Kustartilleriets skjutskola.

Vad i propositionen anförts beträffande kustartilleriets skjutskola föranleder ingen erinran från riksdagens sida.

3. Kustartillerimaterielen.

Riksdagen ansluter sig till de synpunkter beträffande kustartilleriets materiel, som i propositionen anförts.

4. Kustartilleriets personal.

a. Officerare.

Under hänvisning till vad riksdagen under avsnittet Kustartilleriets truppförband anfört rörande behovet av regementsofficerare såsom biträden åt truppförbandscheferna vill riksdagen ifrågasätta, huruvida det icke kan komma att visa sig möjligt att vid det närmare fastställandet av officerskårens sammansättning bestämma antalet beställningar för officerare i de högre lönegraderna lägre än enligt det i propositionen framlagda förslaget. I övrigt har riksdagen intet att erinra mot detsamma.

b. Underofficerare.

Riksdagen har i huvudsak intet att erinra mot vad i propositionen i denna del föreslagits. I överensstämmelse med vad riksdagen anfört i samband med frågan om regementskassörerna vid armén böra dock, i enlighet med vad som föreslagits i motionen II: 348, även vid kustartilleriet regementskassörerna indelas i 1. och 2. klass och för samtliga regementskassörer gälla en pensionsålder av 60 år.

c. Manskap.

Riksdagen, som under avsnittet Personalstaternas konstruktion m. m. behandlat den i propositionen och vissa motioner berörda frågan om inrättan-

de av långtjänstunderbefälsbeställningar vid bl. a. kustartilleriet, har icke något att erinra mot vad i propositionen under förevarande avsnitt anförts.

d. Reservpersonal.

Mot vad i förevarande avsnitt av propositionen föreslagits finner riksdagen icke anledning till erinran.

e. Övrig personal.

Riksdagen har intet att erinra mot vad i propositionen under förevarande avsnitt anförts.

5. Rekrytering.

a. Värnpliktiga.

Mot vad härutinnan anförts i propositionen har riksdagen intet att erinra.

b. Fast anställd personal.

Riksdagen ansluter sig till vad i propositionen anförts beträffande rekryteringen av den fast anställda personalen.

6. Utbildning.

Riksdagen ansluter sig till vad i propositionen anförts rörande kustartilleriets utbildning.

E. För marinen gemensam personal.

1. Mariningenjörkåren.

Mot vad i propositionen anförts i fråga om mariningenjörkåren har riksdagen intet att erinra. Riksdagen vill emellertid i detta sammanhang understrika betydelsen av att frågan om mariningenjörkårens organisation, rekrytering och utbildning löses på sådant sätt, att fullt kvalificerad ingenjörpersonal kommer att stå till förfogande såväl för konstruktionsarbeten som för den dyrbara och komplicerade materielens skötsel och vård.

2. Marinintendenturkåren.

Riksdagen ansluter sig till vad i propositionen anförts rörande marinintendenturkåren.

3. Marinläkarkåren.

Riksdagen ansluter sig till vad i propositionen anförts beträffande marinläkarkåren.

4. Marinens poliskår.

Mot vad härutinnan anförts har riksdagen intet att erinra.

5. Marinens ecklesiastikstat.

Vad i propositionen anförts rörande marinens ecklesiastikstat föranleder ingen erinran från riksdagen sida.

F. Utbildningsanstalter.

a. Flottans rekrytskola (sjömansskolan).

Riksdagen, som tidigare biträtt i propositionen framlagt förslag om tillskapande av en för flottans stammanskap gemensam rekrytskola, har intet att erinra mot i förevarande avsnitt av propositionen framlagda förslag.

b. Marinens underofficersskola.

Riksdagen finner förslaget om inrättande av en för flottan och kustartilleriet gemensam underofficersskola innebära en rationell och lämplig lösning av förevarande organisationsspörsmål. I likhet med departementschefen anser riksdagen emellertid, att underofficersskolans lokalfråga icke lämpligen nu bör upptagas till avgörande. Beträffande underofficersskolans organisation och personaluppsättning har riksdagen intet att erinra mot vad i propositionen därom anförts.

c. Sjökrigsskolan.

Vad härutinnan i propositionen anförts föranleder ingen erinran från riksdagens sida.

d. Sjökrigshögskolan.

Riksdagen biträder i propositionen beträffande sjökrigshögskolan framlagda förslag.

G. Frivilliga försvarsorganisationer.

a. Sjövärnsskåren.

I likhet med departementschefen anser riksdagen icke lämpligt att några väsentligare ändringar i sjövärnsskårens organisation nu vidtagas. Icke heller i övrigt har riksdagen något att erinra mot vad i propositionen under förevarande avsnitt anförts.

b. Maritim ungdomsverksamhet.

Vad i propositionen anförts rörande maritim ungdomsverksamhet föranleder intet uttalande från riksdagens sida.

III. Marinens byggnader m. m.

Riksdagen, som vid behandlingen av arméns byggnadsfrågor, delvis i anledning av väckta motioner, anfört vissa allmänna, försvarsväsendet i dess helhet berörande synpunkter på frågan om genomförandet av det i propositionen förutsatta byggnadsprogrammet, saknar i förevarande sammanhang anledning till annat uttalande än att vad i propositionen anförts beträffande marinens byggnadsfrågor icke föranleder någon principiell erinran från riksdagens sida.

IV. Organisationens genomförande.

Vad i propositionen anförts rörande organisationens genomförande giver icke anledning till erinran från riksdagens sida.

Avd. VII. Flygvapnets organisation.

I. Krigsorganisationen.

Under hänvisning till vad riksdagen inledningsvis anfört rörande en förstärkning av flygvapnets organisation utöver vad departementschefen föreslagit vill riksdagen uttala sin anslutning till vad i propositionen anförts rörande flygvapnets krigsorganisation.

II. Fredsorganisationen.

A. Chefen för flygvapnet och flygstaben.

Riksdagen finner den i propositionen föreslagna organisationen av flygstaben i stort sett lämplig och har sålunda intet att erinra mot vad i propositionen under förevarande avsnitt anförts.

B. Flygförvaltningen.

Vad härutinnan i propositionen anföres föranleder intet uttalande från riksdagens sida.

C. Flygbasområden.

Med hänsyn till krigsförberedelsearbetet, behovet av en effektiv basorganisation, förvaltningen av krigsflygfälten och anläggningarna vid dessa samt förvaltningen och vården av vissa förråd finner riksdagen det vara av beho-

vet påkallat, att en territoriell organisation tillskapas för flygvapnets del. Riksdagen biträder vad härutinnan föreslagits i propositionen. Riksdagen förut-sätter därvid, att det skall ligga i Kungl. Maj:ts skön att besluta om de jämkn-ningar ifråga om benämnings- och organisationsfrågor, till vilka erfarenhe-terna under uppsättningen kunna föranleda. Enär Kungl. Maj:t föreslagit, att Tionde flygflottiljen skall förläggas till Ängelholm, bör jämväl, i enlighet med vad i propositionen förutsatts, Södra flygbasområdesstaben förläggas till Ängelholm.

D. Flygförband.

I. Indelning i förband, förläggningsplatser m. m.

Riksdagen, som delar departementschefens uppfattning, att i landets försvars-krafter måste ingå ett starkt och slagkraftigt flygvapen samt att den i propositionen föreslagna utökningen är att anse som ett minimiprogram, har redan under avsnittet Allmänna synpunkter upptagit till behandling frå-gan om en förstärkning av flygvapnet utöver vad som i propositionen före-slagits. Riksdagen har därvid anslutit sig till departementschefens uppfatt-ning, att, därest så med hänsyn till utbildnings- och andra organisatoriska förhållanden visar sig möjligt, en sjunde jaktflottilj skall uppsättas under femårsperioden. Riksdagen räknar sålunda med att denna sjunde jaktflottilj kommer att ingå i flygvapenorganisationen. Därvid har riksdagen också un-derstrukit angelägenheten av att riksdagen senast år 1944 får sig förelagt förslag i frågan. Riksdagen, som saknar anledning att i förevarande samman-hang beröra de motionsvis framförda förslagen om ytterligare utökning av flygvapnet, utgår i enlighet med det anförda för närvarande från den om-fattning av flygvapnet, som i propositionen nr 210 föreslagits.

Riksdagen förordar alltså, att — utöver nu befintliga eller beslutade flyg-flottiljer — ytterligare tre jaktflottiljer, en bombflottilj samt en torped- och minflottilj skola tillkomma under femårsperioden. Mot de i propositionen nr 210 föreslagna förläggningsplatserna för de nytillkommande jakt- och torpedflottiljerna ävensom benämningarna å dessa har riksdagen intet att erinra. Såsom av den i propositionen återgivna utredningen rörande förlägg-ningen av Hälsinge flygflottilj (F 15) framgår, är den föreslagna förlägg-ningsplatsen vid Söderhamn behäftad med vissa olägenheter. Riksdagen har emellertid efter ytterligare undersökningar funnit, att den i propositionen sålunda förordade förläggningsplatsen måste anses vara den ur olika syn-punkter lämpligaste.

Med avseende på förläggningsplats för den föreslagna bombflottiljen (F 14) vill riksdagen erinra om att departementschefen i proposition nr 328 — efter redogörelse för vissa med Halmstads stad förda förhandlingar rörande förläggningsfrågan — framhållit, att möjligheterna att med Halmstads stad träffa annan och för det allmänna lämpligare uppgörelse borde ytterligare undersökas. Det borde ankomma på Kungl. Maj:t att efter ytterligare gransk-

ning av denna förläggningsfråga träffa det avgörande, vartill granskningen gäve anledning. Skulle det härvid visa sig, att en förläggning av flottiljen till annan plats än Halmstad eller dess närhet vore att förorda, borde emellertid frågan ånyo underställas riksdagen. Riksdagen har intet att erinra mot vad departementschefen sålunda anfört.

Riksdagen finner den i propositionen nr 328 föreslagna platsen för nuvarande Tionde flygflottiljens (F 10) förläggning, Barkåkra invid Ängelholm, vara för ändamålet lämplig. Ängelholm torde därvid böra fastställas som förläggningssort. Riksdagen har intet att erinra mot att flottiljens benämning i samband därmed ändras till Skånska flygflottiljen.

Med de förläggningsplatser, som flygflottiljerna med det av riksdagen biträdde förslaget komma att erhålla, finner riksdagen de i propositionen föreslagna förläggningssplatserna för eskaderstaberna vara lämpligt valda, varför desamma av riksdagen förordas.

2. Flygeskadernarna.

Riksdagen finner det uppenbart, att — med den omfattning flygvapnet nu avses skola få — en permanent befälsinstans måste inrättas mellan chefen för flygvapnet och flottiljefierna. Härvid torde det vara lämpligt att bygga vidare på eskaderorganisationen. Den föreslagna eskaderindelningen synes vara väl avvägd. Även i övriga hänseenden biträder riksdagen propositionens förslag i denna del.

3. Flygflottiljerna.

För att tillgodose behovet av erforderlig beredskap måste flygövningar året runt bedrivas med minst två övningsdivisioner. Med hänsyn härtill är en utökning av flottiljernas organisation ofrånkomlig. Riksdagen finner sig därför böra biträda det framlagda förslaget om att flottiljen skall organiseras på chef, stab och fyra divisioner, varav en specialdivision, i stället för såsom för närvarande chef, stab och tre divisioner.

Riksdagen ansluter sig även i övriga hänseenden i huvudsak till vad i propositionen anföres under detta avsnitt. En viss avvikelse från det i propositionen framlagda förslaget föranledes dock av vad riksdagen, enligt vad i det följande under avsnittet Flygvapnets personal närmare anföres, finner böra bestämmas beträffande flottiljkassörernas ställning.

4. Flygbaskären.

Mot vad härutinnan i propositionen föreslagits har riksdagen i huvudsak intet att erinra. Såsom under avsnittet Flygvapnets personal anföres, bör dock antalet fanjunkare minskas med 1, medan i stället bör upptagas en beställning såsom flottiljkassör av 2. klassen.

E. Centrala flygverkstäderna m. m.

a. Centrala flygverkstäderna.

De skäl, som anförts för inrättande av en ny central flygverkstad i samband med flygvapnets utbyggnad, finner riksdagen övertygande. Riksdagen ansluter sig sålunda till förslaget därom och har icke heller i övrigt något att erinra emot vad i propositionen nr 210 anförts i fråga om de centrala flygverkstäderna.

Vad beträffar förlägningsplatsen för den nya centrala verkstaden kommer riksdagen att upptaga frågan härom till prövning i samband med behandlingen av propositionen nr 322.

b. Försökscentralen.

Vad i propositionen anförts beträffande försökscentralen föranleder ingen erinran från riksdagens sida.

c. Centalförråden.

Även enligt riksdagens mening föreligger ett starkt behov av en central förrådsorganisation inom flygvapnet, och riksdagen kan därför tillstyrka departementschefens förslag i denna del. Det bör dock ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra å vilka platser huvudkontoren för flyg- och vapenmateriel skola förläggas.

F. Flygmaterielen.

Riksdagen delar departementschefens uppfattning att en uppdelning av flygindustrien icke bör ske i nuvarande läge. Med hänsyn till vikten av att flygvapnets utbyggnad och förstärkning genomföres så snabbt som möjligt böra emellertid alla åtgärder vidtagas för en snabb ökning av produktions-takten. Riksdagen vill i detta sammanhang särskilt framhålla, att till förhindrande av förseningar i produktionen endast oundgängligen erforderliga ändringar i för serietillverkning godkända flygplan- och motortyper böra företagas. Av vikt är också, att flygplan- och flygmotorindustriernas tillgodose-ende med arbetskraft på allt sätt underlättas.

Vad i propositionen i övrigt anförts under detta avsnitt föranleder ingen erinran från riksdagens sida.

G. Flygvapnets personal.

a. Allmänna synpunkter.

Mot de i propositionen anförda allmänna synpunkterna på flygvapnets personal har riksdagen i huvudsak intet att erinra.

b. Militär personal.

I överensstämmelse med den ståndpunkt riksdagen intagit beträffande regementskassörsbefattningarna vid armén och kustartilleriet anser riksdagen, i anslutning till motionen II: 348 i denna del, att flottilkassörerna, vilka i enlighet med departementschefens förslag böra upptagas med halva antalet i vardera av lönegraderna UO 3 och UO 2, böra benämnas flottilkassörer av 1. respektive 2. klassen samt att pensionsåldern bör bestämmas till 60 år för samtliga.

Riksdagen finner det uppenbart, att åtgärder böra vidtagas för tillgodoseende av flygvapnets behov av yrkesskicklig teknisk personal för vården av flygvapnets dyrbara och komplicerade materiel. Den i propositionen föreslagna utvägen — inrättande av kategorien överfurirer — synes i förening med de av riksdagen i annat sammanhang förordade åtgärderna för effektivisering av den tekniska personalens utbildning härvidlag lämplig. Ett motionsvis framfört yrkande om väsentlig begränsning i antalet överfurirer kan riksdagen icke biträda. Riksdagen vill emellertid erinra om departementschefens uttalande, att beräkningarna rörande behovet av överfurirer blott vore preliminära och att möjligheter föreläge att under femårsperiodens gång lämpa överfurirernas antal efter de successivt inhämtade erfarenheterna rörande verkningarna i personalhänseende.

Vad i övrigt anförts i propositionen under detta avsnitt föranleder ingen erinran från riksdagens sida.

c. Civilmilitär personal.

Riksdagen har intet att erinra mot vad i propositionen anförts angående flygvapnets civilmilitära personal.

d. Civil personal.

Riksdagen har i princip intet att erinra mot vad i propositionen anförts beträffande flygvapnets civila personal.

H. Rekrytering.

Riksdagen har i princip icke något att erinra mot vad i propositionen anförts rörande rekryteringen av flygvapnets personal. För säkerställande av flygvapnets behov av för teknisk tjänst lämplig personal måste särskilda åtgärder vidtagas, och riksdagen finner de i propositionen i sådant hänseende förordade förslagen innebära en god lösning av detta spörsmål. Riksdagen är emellertid av den uppfattningen, att en god manskapsrekrytering underlättas, därest under anställningstiden meddelas undervisning jämväl i allmänbildande ämnen, och riksdagen uttalar därför sin tillfredsställelse med att departementschefen funnit sig kunna föreslå obligatorisk undervisning av denna art.

I. Utbildning.

1. De värnpliktigas utbildning.

I likhet med departementschefen anser riksdagen det icke erforderligt att närmare beröra de värnpliktigas utbildning, enär ny värnpliktslag, som utarbetats på grundval av försvarsutredningens förslag i ämnet, redan antagits av 1941 års riksdag.

2. Utbildning av fast anställd personal.

a. *Det fast anställda manskapets utbildning.*

Riksdagen ansluter sig till vad i propositionen anförts med avseende på det fast anställda manskapets utbildning vid flygvapnet.

b. *Utbildning till underofficer.*

Vad i propositionen anförts beträffande utbildningen till underofficer vid flygvapnet föranleder ingen erinran från riksdagens sida.

c. *Utbildning till officer (utom i intendenturbefattning).*

I fråga om utbildningen till officer (utom i intendenturbefattning) vid flygvapnet ansluter sig riksdagen till propositionen.

d. *Utbildning till officer i intendenturbefattning.*

Mot vad härutinnan anförts i propositionen har riksdagen intet att erinra.

e. *Utbildning till flygingenjör i reserven.*

I likhet med departementschefen anser riksdagen, att slutligt avgörande beträffande ingenjörutbildningen bör anstå i avvaktan på resultatet av den förordade utredningen rörande försvarsväsendets ingenjörorganisation.

f. *Utbildning till mästare och verkmästare.*

Riksdagen har intet att erinra mot vad i propositionen anförts beträffande utbildning till mästare och verkmästare.

g. *Fortsatt underofficers- och officersutbildning.*

Riksdagen har intet att erinra mot förslaget till fortsatt underofficers- och officersutbildning vid flygvapnet.

3. Flygövningarnas omfattning.

Flygvapnets förmåga att hålla hög beredskap och således utgöra ett snabbt tillgängligt försvarsmedel är givetvis i väsentlig mån beroende av att flygövningar bedrivs i tillräcklig omfattning. Den av departementschefen beräknade flygtidstilldelningen synes — såvitt för närvarande kan bedömas — tillräcklig för att i fred medgiva, att erforderlig beredskap och flygskicklighet vidmakthållas.

J. Utbildningsanstalter.

a. Krigsflygskolan (F 5).

Det i propositionen framlagda förslaget till organisation och personalbehov för krigsflygskolan finner riksdagen lämpligt, vadan riksdagen icke har något att erinra mot vad i propositionen därom anförts.

b. Flygkadettskolan (F 20).

Med hänsyn till flygvapnets föreslagna omfattning finner riksdagen det nödvändigt, att kadett- och aspirantskolorna skiljas åt. Den i propositionen föreslagna lösningen av denna fråga synes lämplig och föranleder ingen erinran från riksdagens sida. Riksdagen biträder i huvudsak vad i propositionen anförts rörande flygkadettskolans organisation och har icke heller något att erinra mot beräkningarna rörande personalbehovet för flygkadettskolan samt den av nämnda skola påkallade förstärkningen av Upplands flygflottiljs flottiljverkstads personal.

c. Flygvapnets underofficers-, signal- och tekniska skolor.

Riksdagen har i annat sammanhang framhållit betydelsen av att flygvapnets personal i teknisk tjänst bibringas en god utbildning. Med hänsyn därtill är en förstärkning av flygvapnets utbildningsorganisation ofrånkomlig. Riksdagen finner det för sin del lämpligt att, på sätt i propositionen föreslås, i nämnda syfte en signalskola och en teknisk skola tillskapas inom flygvapnet. De nya skolorna böra jämte flygvapnets underofficersskola, i överensstämmelse med departementschefens förslag, förläggas till Västerås i Västmanlands flygflottiljs nuvarande etablissement.

Den i propositionen föreslagna organisationen av signalskolan, tekniska skolan och underofficersskolan synes i stort sett väl avpassad efter de planerade utbildningsprogrammen, och riksdagen har sålunda intet att erinra mot vad i propositionen anförts rörande skolornas organisation och personalbehov.

d. Flygvapnets bomb- och skjutskola.

I likhet med departementschefen anser riksdagen, att den i 1936 års försvarsbeslut förutsatta flygvapnets bomb- och skjutskola nu bör organiseras. Riksdagen har intet att erinra mot vad i propositionen anförts rörande skolans organisation och personalbehov.

e. Flygkrigshögskolan.

Vad i propositionen anförts beträffande flygkrigshögskolans organisation och personalbehov föranleder ingen erinran från riksdagens sida.

K. Musikorganisationen.

Riksdagen anser i likhet med departementschefen, att det måste anses befogat, att de flygflottiljer som äro förlagda å sådan plats, att militärmusik

saknas eller icke kan erhållas från närbelägen ort, skola erhålla en egen musikkår. Riksdagen vill sålunda till en början uttala, att musikkårer böra upprättas vid de av departementschefen därtill föreslagna flygflottiljerna. Dessutom anser riksdagen, att en musikkår bör upprättas jämväl vid Bråvalla flygflottilj (F 13). I likhet med departementschefen anser även riksdagen, att frågan om inrättande av musikkårer vid Skånska flygflottiljen (F 10) och Hälsinge flygflottilj (F 15) kan ställas på framtiden. Av sistnämnda två flottiljer synes Hälsinge flygflottilj böra komma i främsta rummet för erhållande av musikkår.

Vad beträffar de nya musikkårernas storlek anser riksdagen av kostnads-hänsyn, att samtliga musikkårer böra erhålla samma personaluppsättning som i det föregående angivits för musikkårer av typ III vid armén, d. v. s. 1 musikdirektör, 2 fanjunkare, 3 sergearter, 3 furirer, 1 korpral, 5 vicekorpraler och meniga samt 5 musikelever.

I fråga om musikdirektörernas löneställning har riksdagen intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag.

L. Övriga frågor.

Även riksdagen anser, att privat- och sportflygningen är av sådan militär betydelse — främst ur rekryteringssynpunkt — att denna flygverksamhet bör stödjas av staten. Formerna för detta stöd samt frågan om civilflygets ställning till chefen för flygvapnet böra, såsom departementschefen anført, snarast utredas.

Mot vad i övrigt under detta avsnitt anföres har riksdagen intet att erinra.

III. Flygvapnets byggnader och flygfält.

Under hänvisning till vad riksdagen anført beträffande arméns byggnadsfrågor ansluter sig riksdagen i princip till vad i propositionen anförts rörande flygvapnets byggnadsfrågor.

IV. Organisationens genomförande.

Med avseende på genomförandet av flygvapnets organisation vill riksdagen, i likhet med departementschefen, understryka att organisationen bör utbyggas så snabbt som möjligt.

Den plan för organisationens genomförande, som framlagts i propositionen, synes väl lämpad att läggas till grund för flygvapnets utökning, och riksdagen har sålunda i huvudsak intet att erinra mot vad i propositionen anförts under förevarande avsnitt. Med anledning av den av riksdagen förutsatta utökade musikorganisationen vill riksdagen emellertid förorda, att av de nya musikkårerna fyra (F 1, F 5, F 7 och F 8) upprättas under första året, tre (F 11, F 12, F 13) under andra året samt en (F 17) under tredje året.

Avd. VIII. Sammandrag av kostnadsberäkningar.

Ehuru riksdagen i det föregående ansett, att vissa avvikelser böra ske från de i propositionen framlagda förslagen rörande den fortsatta utbyggnaden och organisationen av försvarskrafterna, har riksdagen icke ansett sig böra verkställa några specificerade beräkningar rörande de jämkningar i de av departementschefen beräknade kostnaderna för försvarsorganisationen, som föranledas av vad riksdagen sålunda föreslagit. Såsom departementschefen framhållit, äro nämligen de i propositionen meddelade kostnadsberäkningarna icke avsedda att angiva annat än den ram, inom vilken uppbyggnadsarbetet under den närmaste femårsperioden borde förlöpa, och de av riksdagen förutsatta jämkningarna i de i propositionen framlagda förslagen äro icke av den storleksordning, att de nämnvärt kunna påverka den totala kostnadsramen. Såsom riksdagen i tidigare sammanhang anført, har riksdagen nämligen vid sitt ställningstagande till de i propositionen och föreliggande motioner framlagda förslagen utgått från att man icke utan tvingande skäl bör gå utanför den i propositionen angivna kostnadsramen, givetvis bortsett från de öknings, som kunna sammanhånga med förändringar i prisläget. Riksdagen har sålunda ansett de i propositionen framlagda kostnadsberäkningarna kunna i stort sett godtagas såsom utgångspunkt vid riksdagens ställningstagande till föreliggande förslag. Ehuru det varit önskvärt, att kostnadsberäkningarna kunnat hänföras till en mera aktuell tidpunkt än den 1 juli 1941. har riksdagen — såsom inledningsvis framhållits — icke haft möjlighet att företaga en sådan omräkning.

Avd. IX. Riksdagens beslut.

På grund av vad i det föregående anförts får riksdagen anmäla, att riksdagen beslutat, att den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter under budgetåren 1942/43—1946/47 skall äga rum efter i huvudsak den plan, som innefattas i Kungl. Maj:ts propositioner nr 210 och 280, med de avvikelser däriifrån, som av riksdagen i det föregående angivits.

Stockholm den 26 juni 1942.

Med undersätlig vördnad.